

Šiame numery

KRISTAUS SUPRATIMAS PIRM NEGU JIS
BUVO ATĖJĘS.
GEN. STASYS RAŠTIKIS APIE PULK. KAZIO
ALISAUSKO KNYGĄ.
METAFIZINIO JAUSMINGUMO POEZIJĄ
LIETUVOJE.
KAZIO BRADONO EILERASČIAL.
V. PETRAVICIAUS DARBŲ GALERIJA
CHICAGOJE.
A. MACEINA APIE DIEVĄ ISTORIJOJE.
ALDONOS DVARIONAITĖS KONCERTAS
CHICAGOJE.
AUDRONĖ SIMONAITYTĖ DETROITE.
"SEK PASAKĄ" PLOKSTELĖ VAIKAMS.
L. DAMBRIONAS APIE PRIETARUS KALBOS
PRAKTIKOJE.
KULTŪRINĖ KRONIKA.
FILMŲ ĮVAIRUMAI.

Lietuvių karas su bolševikais ir bermontininkais

STASYS RAŠTIKIS

Kazys Ališauskas, KOVOS DEL
LIETUVOS NEPRIKLAUSOMY-
BĖS 1918-1919. I tomas, Lietuvių
veteranų sąjungos Romuvos leidi-
nys Nr. 5. Redaktorius Pranas Če-
pėnas. Kautynių schemas braižė
Aleksandras Siliūnas. Leidinys kie-
tais viršeliais, iliustruotas, 490 psl.,
kauna \$12.00, gaunamas pas auto-
rių adresu: Kazys Ališauskas, 7312
S. Washtenaw Ave., Chicago, Ill.
60629.

Įvadas

Darbusius pulkininkas leitenant Kazys Ališauskas dovanojo lietuviams skaitytojams ilgą savo karinių studijų vaisių — didelį veikalą — "Kovas dėl Lietuvos nepriklausomybės 1918 — 1920". Tai yra didelis ir svarbus įnašas į nepriklausomos Lietuvos karo istoriją. Nepriklausomybės laikais nebuvo spėta išleisti Lietuvos kariuomenės istorijos, nes atskira tam reikalui įstaiga (karo istorijos dalis) prie kariuomenės štabo buvo įsteigta tik 1936 metais. Tiksliai pavieniai kariai buvo paskelbę daug straipsnių apie ginkluotas kovas už Lietuvos nepriklausomybę karinėje spaudoje — "Karo archyve", "Mūsų žinyne", "Karyje" ir kitur. Vytauto Didžiojo karo muziejus 1938 metais taip pat buvo pradėjęs tvarkyti archyvinę medžiagą apie Lietuvos kariuomenės karo veiksmus 1919—1920 m. Tą darbą ten dirbo ats. gen. K. Ladiga ir plk. lt. K. Ališauskas. Vokiečių okupacijos metais tas studijas Karo muziejuje tęsė gen. St. Raštikis ir plk. lt. K. Ališauskas. Buvo pavykę didelėmis schemomis atvaizduoti beveik visas lietuvių ginkluotas kovas su bolševikais 1919 m. ir kai kurias kautynes su lenkais 1919 ir 1920 m. Tokių schemų buvo padaryta 12. Jas labai vykusiai nupiešė drobėje jaunas dailininkas Firinauskas, ir jos labai praturtino Karo muziejaus ekspozicijai. Bolševikai, okupavę Lietuvą, ne tik išsivežė Lietuvos krašto apsaugos ministerijos karo archyvą ir karinius dokumentus, bet panaikino ir Lietuvos karo muziejaus visus karinius eksponatus ir visą Lietuvos karinę spaudą.

Knygos autorius

Plk. lt. Kazys Ališauskas — Lietuvos kariuomenės kūrėjas savanoris, lietuvių kovų su bolševikais, bermontininkais ir lenkais dalyvis, Vyčio kryžiaus ordino kavalierius, spaudos darbininkas, Lietuvių enciklopedijos karinio skyriaus redaktorius. Nėlėjo būti sukurta, turėjo būti nepaprasti persiėmusi ne tik teisingumo, bet ir artimo meilės pažūromis. Žinoma, nereikia manyti, kad socialinio teisingumo ilgesys ir jo įgyvendinimas politinėmis priemonėmis yra vien mūsų laikų išradimas. Ir tais laikais, kada nežinomas potetas sukūrė šį eilėrašį, teisingumo ir meilės ilgesys turėjo būti aukšto lygio. Tačiau nėra reikalo manyti, kad Saliamonas galė-

(Nukelta | 2 psl.)

Juozas Zilkaras (1881-1944)

Už Nepriklausomybę

gos išseivijoje buvo labai sunkios: jis labai sunkiai dirbo fizini darbą fabrike, ir tik vakarais, grįžęs iš fabriko, galėdavo rašyti. Be to, buvo sušlubavusi jo sveikata, ir keletą kartų turėjo gulti į ligoninę sunkioms operacijoms. Be fizinių skausmų, jis dažnai kentėdavo ir sunkius moralinius skausmus dėl savo tėvišės žiauraus išardymo ir artimųjų giminių tragiško likimo okupuotoje Lietuvoje ir Sibire. 1963 m. po vienos sunkios operacijos fabrikas paleido jį į pensiją, netrukus jam pavyko baigti savo darbus ir Lietuvių enciklopedijoje. Tada, labai atsidėjęs, pradėjo rašyti savo knygą.

Medžiagos rinkimas

Karinį istorinį, kaip ir kiekvieną mokslinį, veikalą rašyti yra sunku, nes čia kiekvienas aprašomas įvykis ir kiekvienas tvirtinimas turi būti paremtas tikrais duomenimis. Tinkamo karinio archyvo čia nėra. Trūksta ir istorinių dokumentų. Visa išbarstyta medžiaga turėjo būti surinkta ir papildyta kovose dalyvavusių liudininkų parodymais. Lietuvių karo veteranų sąjungos "Ramovės" centro valdyba dar 1958 m. buvo paskyrusi komisiją istorinei medžiagai surinkti ir knygai parašyti. Buvo išleisti aplinkraščiai "Ramovės" nariams, prašant padėti komi-

Leidimo sunkumai

Sunku buvo rinkti medžiagą, sunkiau buvo knygą rašyti, bet dar sunkiau buvo ją išleisti. Jau 1969 m. K. Ališauskas buvo beveik viską parašęs. Buvo suraštas labai geras ir prityręs knygos redaktorius Pranas Čepėnas.

Buvo numatyta knygą ne tik parašyti, bet ir išleisti dar 1968 m., kada buvo minima Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo 50 m. sukaktis, tačiau nespėta. Buvo prasidėjęs nesusipratimai su "Ramovės" centru vadyba. Ilgą laiką norėta nepripažinti autoriaus teisių plk. lt. K. Ališauskui, nors faktiškai jis tą knygą parašė. Tie ginčai suvėlino knygos išleidimą net keleriais metais. Negalėdamas sulaukti ginčų pabaigos, K. Ališauskas pradėjo spausdinti knygą savo vardu. Pagaliau buvo pasiektas kompromisinis susitarimas: knygą išleista K. Ališausko vardu ir jam paliktos visos knygos autoriaus teisės, nors išleistoji knyga pažymėta, kaip "Ramovės" leidinys Nr. 5.

Knygos apimtis

"Kovas dėl Lietuvos nepriklausomybės 1918-1920" yra tik I-sis iš trijų numatytų tomų. Jame aprašytos Lietuvos kariuomenės kovos su rusais — bolševikais ir su vokiečiais — bermontininkais. II-ame tome numatytos kovos su lenkais, ir tas tomas po truputį jau ruošiamas. Trečiame tome numatoma aprašyti taikos meto Lietuvos kariuomenės ir Lietuvos okupaciją. Dabar išleistas I tomas apima tris dalis.

I-oje dalyje ("Pakeliui į lais-

vę") aprašyta Lietuva ir lietuvių kariai I-ojo pasaulinio karo metu, Lietuvos kariuomenės užuomazga Vilniuje, Lietuvos vyriausybės sudarymas, Sovietų Rusijos kariuomenės žygis į Lietuvą, Lietuvos vyriausybės veikla persikėlus į Kauną ir Lietuvos kariuomenės dalių steigimas įvairiose vietose.

II-je dalyje smulkiai aprašytos lietuvių ginkluotos kovos su bolševikais. Čia nagrinėjami tokie klausimai: lietuvių kovos bolševikų invazijos pradžioje, įvykiai Žemaitijoje, bolševikai Vilniuje, pakartotinas Ukmergės puolimas, Lietuvos kariuomenės persitvarkymas, stambesnių karinių veiksmų pradžia, kovos rytų Aukštaitijoje, Zarasų operacija, Lietuvos kariuomenės tarnybų įstaigos ir pagaliau Lietuvos taikos sutartis su Rusija.

III-čioje dalyje nagrinėjamos lietuvių kovos su bermontininkais: bermontininkų atsiradimas Lietuvoje, generolo H. A. Niesselio misija Pabaltijyje, karo veiksmų prieš bermontininkus, paliaubos, bermontininkų pasitraukimas iš Lietuvos ir vokiečių — bermontininkų likvidavimas.

Kovų aprašymai

Dar 1969. VI. 15 d. K. Ališauskas yra man rašęs: "... Pradėjęs rašyti, pamačiau, kad bus daug skylių, t. y. apie vienus karinius įvykius yra daug žinių, apie kitus mažai, bet yra ir tokių įvykių, apie kuriuos jokių šaltinių nėra, žinomas tik įvykio pats faktas. Nutariau nerašyti plačios istorijos, bet trumpesnę, kad viskas būtų paminėta, bet kad nesimestų į akis dideli skirtumai tarp aprašomųjų įvykių..." Tai buvo autoriaus visai teisingas sprendimas — išlyginti įvykių aprašymus. Taip ir padaryta. Čia ne vieta nagrinėti visų kautynių aprašymus. Užtenka pasakyti, kad, kiek tik sąlygos ir žinių šaltiniai leido, autorius labai sąžiningai ir bešališkai apdorėjo ir planingai sutvarkė visas turimas žinias. Man pačiam teko dalyvauti tose kovose su bolševikais, bet ne visose. Knygoje (292—295 psl.) apie tai rašoma: "... Vilniaus atskiras batalionas visą rugpjūtį 27 d. stengėsi išvyti priešą iš Ižės ir Sventės ežerų tarpeklio... Vienos atakos metu buvo sunkiai sužeistas karininkas St. Raštikis ir pateko bolševikams į nelaisvę". Taigi man, deja, neteko dalyvauti tose kovose iki galo, tačiau, kiek prieš tai buvau pats patyręs, turiu pasakyti, kad autorius viską teisingai aprašė taip, kaip yra buvę. Nors knygos įvade jis užsimeina, kad knygoje bus ir netikslumų, tačiau jokių didesnių netikslumų aš nesu pastebėjęs.

Smulkiai aprašęs visas prieš tai buusias mūsų kovas su bolševikais, knygos autorius baigia tuos aprašymus paskutiniuoju mūsų puolimu Zarasų-Daugpilio kryptimi ir kruvinomis kovomis prie Dauguvos upės ir prie Daugpilio tvirtovės. Per tasias (Nukelta | 2 psl.)

Knygos „Kovos dėl Lietuvos nepriklausomybės 1918-1919“ autorius pulk. Kazys Ališauskas kalba Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje, Chicago.

LIETUVIŲ KARAS SU BOLŠEVIKAIS IR BERMONTININKAIS

(Atkelta iš 1 psl.)

Kautynės mūsų kariuomenės sparnuose buvo latviai ir lenkai. Štai pora įvykių iš mūsų kaimynų veiklos tose kovose. Latvių kariuomenės vadovybė buvo pritarusi lietuvių puolimui, tačiau atsiskakė aktyviai paremti tą puolimą, sustiprinant latvių karinius dalinius mūsų puolimo kairiajame sparne, palikdama ten tik apie 100 vyrų iš kpt. Indanso vadovauto Aukškurzės partizanų dalinio. Pati latvių kariuomenė tuo metu buvo sutelkta prie Rygos (274 psl.). Vaduodami latvių žemę (prie Dauguvos), lietuviai kariai aplaistė ją savu krauju ir išpirkė savo gyvybėmis. Pavyzdžiui Lietuvos kariuomenės karių kapams tvarkyti komisija buvo sutvarkiusi žuvusių lietuvių karių kapus Latvijoje Červonos, Subato, Bebrinės, Alukstos, Sventės ir Gryvos kapinėse. Tos pačios komisijos pastangomis 1932. X. 2 Červonos kaime buvo atidengtas paminklas to kaimo kapinėse palaidotiems (30) Lietuvos kariams. Tai buvo mūsų Panevėžio bataliono kariai, žuvę 1919 m., laisvinant ne tik Lietuvą, bet ir Latviją nuo rusų bolševikų.

Pasitarimus su lenkais karo veiksmams suderinti vedė generalas S. Žukauskas (274 psl.). Lenkai puolė bolševikus mūsų dešiniajame sparne. Rugsejo 1 d. lenkų legionų 1-masis pėst. pulkas buvo rusų atakuotas. Savo baro dešiniajame sparne lenkai atmušė tą bolševikų ataką, tačiau jų kairysis sparnas, prie Kaukonių stoties, buvo priverstas pasitraukti. Mūsų 2 pėst. pulkas ir Vilniaus batalionas atmušė tą bolševikų ataką. Pasitraukdami lenkai buvo palikę savo buvusiose pozicijose kulkosvaidžių ir šautuvų. Bolševikai nesuskubo jų paaimti. Užėmę tą vietą, lietuviai grąžino lenkams visus tuos ginklus. Lenkų istorikas S. J. Bortkiewicz savo knygoje prisipažįsta, kad ten lietuviai padėjo lenkams, tačiau apie gražintus ginklus jis nieko nerašo (316 psl.).

Tų paskutiniųjų kautynių prie Dauguvos ir Kaukonių metu aš buvau bolševikų karo belaisvis ir sunkiai sužeistas gulėjau Daugpilio tvirtovės karo lauko ligoninėje. Greta manęs buvo paguldytas taip pat labai sunkiai sužeistas, su persauta krūtine, vienas karo belaisvis lenkas. Nors jis labai sunkiai kalbėjo, tačiau iš jo kalbos galėjau suprasti apie jo pergyventą baisią tragediją. Pasirodė, kad netoli Kaukonių prasiveržė pro lenkų pozicijas bolševikai buvo paėmę daugiau lenkų į belaisvę. Visi lenkų karininkai ir keli kareiviai buvo čia tuoj pat žiauriai

sušaudyti, tik jis kažkokių stebuklingu būdu pasilikęs gyvas... Sušaudymas tada grėsė ir man... (mano atsimin. I t. 161-171 ir t. psl.).

Kiti klausimai

Knygos pabaigoje įdėta aprašomųjų įvykių apžvalga anglų kalba ir ilgas, 13 puslapių, sąrašas šaltinių, nurodant, kur, kaip ir kokia medžiaga autoriaus buvo panaudota tą veiklą rašant. Įdėtas ir ilgas literatūros sąrašas. Iš to matyti, kad pulk. Itn. K. Ališauskas labai plačiai ir daug studijavo, rinkdamas žinias ir dokumentus savo knygai.

Platus vardynas susideda iš dviejų dalių: pirmoje dalyje surašyti asmenvardžiai ir antroje vietovardžiai. Besidomėdamas sužymėtomis pavardėmis, be kitko, pastebėjau korektūrinę klaidą kapitono Uršio pavardėje (446 psl.) ir visai nepažymėtą vardinę St. Raštikio pavardę (468 psl.), nors aprašomose kautynėse jis figūruoja (295 psl.).

Knyga papuošta dideliais trijų Lietuvos respublikos prezidentų portretais, Lietuvos žemėlapiu, aiškiais paveikslais ir gražiomis schemomis. Knygos pabaigoje įdėtas mecenatų, rėmėjų ir prenumeratorių (iš anksto užsisakiusių) sąrašas.

Pastabos

Knyga iliustruota 30 paveikslų. Tai yra daugiausia vyresniųjų karinių vadų portretai. Trūksta kareivių, ypač pasižymėjusių kautynėse, nuotraukų. Daugiau vaizdų iš mūsų karių veiklos ir gyvenimo fronte, gal net apie mūsų priešus, bolševikus ir bermontininkus, būtų labai papildę ir dar labiau pavaizdę.

Mūsų kariuomenės daliniai 1919 m. rusų-bolševikų fronte prie Kaukonių, netoli Daugpilio, Latvijoje. Pirmasis iš dešinės stovi neseniai išėjusio veikalo „Kovos dėl Lietuvos nepriklausomybės 1918-1919“ autorius kar. Kazys Ališauskas.

davę aprašomuosius karo įvykius.

Knygoje įdėta daug kautynių eigos schemų — 39 apie kautynes su bolševikais ir 4 su bermontininkais. Visos schemos labai geros, aiškios ir ryškios. Jų autorius K. Ališauskas ir braižytojas A. Siliūnas verti pagyrimo. Tik schemose Nr. 6, 12, 13, 15, 23 ir 30 reikėjo rašyti visus vietovardžius „iš vakarų į rytus“. Tada skaitytojams būtų daug lengviau orientuotis. Tai nėra esminė klaida, nes kartais ir taip žemėlapiu žymimi, tačiau eiliniam skaitytojui tai sudaro kai kurių nesklaidumų.

Vaizdai ir išvados paryškinti būtų buvę labai naudinga turėti vieną bendrą palyginamąją lentelę apie lietuvių, bolševikų ir bermontininkų jėgas, apie jų apsiginklavimą, moralę, karo grobį ir nuostolius. Būtų pagidaujama ir visų karinių įvykių chronologinė lentelė.

Aprašant mūsų kovas su bolševikais, manau, kad šiame tome būtų tikėtina paminėti ir apie bolševikų ruošą ir pradėtą vykdyti karinį sukilimą A. Panemunėje 1920 m. vasario 22-23 d., per kurį net tuometinis Lietuvos kariuomenės vadas gen. Pr. Liutukas su keliais karininkais sukilėlių buvo suimti, ir į Kauno miestą buvo paleista keletas artilerijos sviedinių.

Baigus ginkluotųjų kovų su bolševikais ir bermontininkais aprašymą, gal būtų buvę gera baigiamajame žodyje padaryti visų tų kovų įvertinamąją santrauką ir apibendrinamas išvadas.

Veikalo įvertinimas

Aukščiau padarytos kelios mano pastabos neturėtų būti suvartotos kaip to veikalo kritika.

Kertinė Parastė

(Atkelta iš 1 psl.)

Jo visuotiniai įgyvendinti šitoki aukštą karaliaus idealą. Jis galėjo tik vienu kitu atveju šiam idealui atitikti ar prie jo priartėti.

Kaip minėjome, neturime manyti, kad kitų amžių žmonės buvo vien barbarai ir jokių aukštųjų idealų neturėjo ir nesugebėjo jų įgyvendinti.

Šios psalmės ir kitų Sen. Testamento raštų aiškinimui daug pasitarnavo šio šimtmečio pradžioje atrasta kalmyninės izraelitų tautos vadinama Ugaritų biblioteka. Ugaritų ir žydų kalbų panašumai daug padeda Sv. Rašto tyrinėjimams. Mūsų atveju verta dėmesio yra ugaritų legenda, vadinama Kirta, kuri pasakoja, kaip kunigaikštis Yasis nubaudė net savo tėvą už tai, kad jis neprašino vargšų išnaudotojo (Plg. Michael Dahood, Psalms II, 180 psl., 1968 m. N. Y.). Kai mes žinome tą poemą, tai šios psalmės pasakymais apie karalių, ne tik ginantį pažemintuosius, bet ir sunaikinantį prispaudėją, darosi jau nebe vien poezija, bet ir realus valdantiesiems uždavinys. Kaip matome, ugaritų legendoje, jis gali eiti net iki savo tėvo nubaudimo. Mūsų psalmėje tarp tėvo (Dovydo) ir sūnaus (Salamono) konflikto nėra. Pirmoje eilutėje skaitome:

Dieve, duok karaliui savo išminties ir teisingumo karaliaus sūniui.

Šiame himne apdainuojamos sąrangos laimingumas bus visuotinis. Jis apims ir ekonominius dalykus ir tai ne tik vienoje tautoje, bet visame pasaulyje. Prie jo laimingumo prisideda ir tos rūdies iškasenos, kurios yra randamos kalnuose. Taip aiškintojai supranta eilutę: „kalnai ne tau tai taiką ir kauburiai teisybę“. Mat, norint teisingai suprasti šią eilutę, reikia atsiminti, kad jis buvo sukurta vadinamos bronzos kultūros laikais. Tada žmonės pagavo didelį polėkis ieškoti kalnuose rūdų ir gamintis bronzos metalą.

Bronzos kultūra yra būdinga dar kitu savo bruožu, kuris taip

Tai buvo tik eilinio skaitytojo įspūdis, skaitant tą labai vertingą, naudingą ir įdomią knygą.

Si knyga yra ne tik žymus Lietuvos karo istorijos veikalas, bet kartu ir geriausias mokslinis atsakymas dabartiniam Lietuvos okupantams, klaidingai tebtvirtinantiems savo propagandoje, kad 1918-1920 metais ne lietuviai kovojo už Lietuvos nepriklausomybę, bet svetimieji — Vakarų imperialistai. Pasi-skaitykite ir pamatysite, kas su kuo ir už ką tada kovojo ir laimėjo.

Šio labai vertingo mokslinio veikalo autorius pulkininkas leitenantas Kazys Ališauskas, o kartu su juo ir šiai knygai paruošti komisijos pirmininkas generalas Mikas Reklaitis, knygos redaktorius profesorius Pranas Čepėnas, lietuvių karo veteranų sąjunga „Ramonė“ ir visi šio veikalo talkininkai ir bendradarbiai labai naudingai pasitarnavo savo Tėvynei, davę Lietuvos kariuomenės istorijai sunkiose išsivijios sąlygose tokį didelį ir svarbų mokslinį veikalą. Visi jie yra labai verti pagyrimo ir didelės padėkos.

Remkite tuos biznierių, kurie skelbiasi dienr. „Drauge“.

pat pagilina mūsų šios psalmės supratimą. Tai buvo laikai, kada tautos pradėjo labai gyvai keistis vertybėmis; visų pirma bronzos dirbiniais, o šalia to ir idėjinėmis vertybėmis. Šis polėkis buvo pasidares toks gyvas, kad kultūros proistorikai jį vadina „pirmuoju internacionalizmu“ (Palygink apie tai MacKenze knygą: Faith and History in the Old Testament, Mineapolis 1963 m., 82 psl.).

Štai dėl ko šioje psalmėje mes randame tiek daug tarptautinių santykių. Čia ir Etiopijos, Arabijos ir gal Ispanijos, o gal Sicilijos karaliai vyksta su dovanomis apdainuojamam karaliui. Jo įtaka siekia iki Eufrato upės.

Šitaip tarptautiškai įtakingai aptaręs karalių, poetas tačiau tikrąją jo vertę mato vargšo gelbėjime.

Jis išvaduos beturtį, kuris jo šauksis, Ir stokojančią, kuris neturi padėjėjo. Jis gailės vargšo ir apleistojo, Jis gelbės beturtį gyvybės.

(12-13 eil.)

Šių eilučių vertimas pas įvairius mokslininkus yra gerokai skirtingas. Vienuose jų dieviška pagalba beturčio gelbėjimui yra išreikšta stipriau, kituose — silpniau. Praktiškai žyda, skaitydami ar giedodami šį himną, suprato, kad vargiai ar gali būti toks karalius, kuris pats iš savęs, be ypatingos Dievo pagalbos, atitiktų šitokiam idealui. Žydų tauta yra tikinčių, bet ne naičių žmonių visuomenė. Dėl to galima manyti, kad ši himne apgiedoję ateisiantį Mesiją.

Ko mes, krikščionys, galime išmokyti iš šio himno? — Mes esame praprę Kristų suvokti kaip kenčiantį ir persekiojamą, bet rečiau mes jį suvokiame kaip pasaulio gerintoją, jo laimės didintoją, vargšų gelbėtoją, persekiojamųjų išlaisvintoją. O jis toks yra.

Apie mūsų laikus 71 psalmė gieda šiuo posmu:

Jos dienos žydės teisybė Ir gerovė teis to, kol švies mėnulis. Tegul jis viešpatuoja nuo jūros iki jūros.

Rezid. tel. — 239-4683

DR. K. G. BALUKAS
Akusherija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6449 S. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Pirmasis ligoninės pagal susitarimą, jei neatliepia, skambinti 374-8012

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIŲ IR GERKLĖS LIGOS
Pritaiko akinius
2858 West 63rd Street
Kasdien 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Trečiadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Penktadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Šeštadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. (iš Br. Kvickio archyvo)

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Pirmad., antr., ketvirt., penkt., šešt., sekm., 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Trečiadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Šeštadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Rezid. tel. — 476-4042

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Pirmad., antr., ketvirt., penkt., šešt., sekm., 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Trečiadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Šeštadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Rezid. tel. — 476-4042

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Pirmad., antr., ketvirt., penkt., šešt., sekm., 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Trečiadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Šeštadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Rezid. tel. — 476-4042

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Pirmad., antr., ketvirt., penkt., šešt., sekm., 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Trečiadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Šeštadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Rezid. tel. — 476-4042

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Pirmad., antr., ketvirt., penkt., šešt., sekm., 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Trečiadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Šeštadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Rezid. tel. — 476-4042

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Pirmad., antr., ketvirt., penkt., šešt., sekm., 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Trečiadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Šeštadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Rezid. tel. — 476-4042

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Pirmad., antr., ketvirt., penkt., šešt., sekm., 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Trečiadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Šeštadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Rezid. tel. — 476-4042

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Pirmad., antr., ketvirt., penkt., šešt., sekm., 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Trečiadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Šeštadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Rezid. tel. — 476-4042

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Pirmad., antr., ketvirt., penkt., šešt., sekm., 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Trečiadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Šeštadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Rezid. tel. — 476-4042

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Pirmad., antr., ketvirt., penkt., šešt., sekm., 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Trečiadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Šeštadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Rezid. tel. — 476-4042

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Pirmad., antr., ketvirt., penkt., šešt., sekm., 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Trečiadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Šeštadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Rezid. tel. — 476-4042

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Pirmad., antr., ketvirt., penkt., šešt., sekm., 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Trečiadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Šeštadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Rezid. tel. — 476-4042

Ir nuo Eufrato iki žemės pakraščiu. (7-8 eil.).

Kaip matome, šiame himne yra išreikštas kultūrinis būsimos Mesijos pobūdis. Jo suteikta palaima nesiribos nei kuria viena tauta, nei kuriuo vienu istorijos laikotarpiu.

Šio himno analizė mums sako, kad aštunto šimtmečio prieš Kristų žydų religingumas nebuvo susiaurintas nei vien savo tautai, nei vien savo laikotarpiui. Tautos idealas tada buvo išugdyti toki karalių, kuris atneštų laimę visai žmonijai.

Taigi, kai mes ruošiamės Kalėdoms ir norime savo pažinimą

jūrai ir mąstymą apie Kristų praturtinti, klausime savęs: Ar mes suvokiame Kristų, kaip vargšo gelbėtoją? Ar mes suvokiame jį kaip pasaulio gerovės kūrėją? Ar mes suvokiame jį kaip peržengiantį visų tautų ir kultūrų ribas?

Ryšium su šiais klausimais ky-la visa eilė praktiškų klausimų. Jeigu mes suvokiame save, kaip Kristaus pasiuntinį, tėsėjais, ar mes vykdome vargšo gelbėjimo darbą? Ar mes į pasaulio gerinimą žiūrime kaip į religinį uždavinį? Ar mes sugebame pristatyti Kristų tokioje formoje, kad jis peržengtų visas kultūrinės sienas?

V. Bdg.

DR. C. K. BOBELIS
INKSTŲ IR ŠLAPIMO TAKŲ
CHIRURGIJA
Tel. — 695-0533

FOX VALLEY MEDICAL CENTER
860 Summit Street
Route 58 — Elgin Illinois

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233

DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street

Val. pirm., antr., ketv. 1 iki 7 popiet. antr., penkt., 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

DR. Ant. Rudoko Kabinėtį perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
Tel. GR 6-2400

Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antradienį ir penktadienį 10-4, šeštadienį 10-3 val.

DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCIJŲ LIGOS

CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. tel. — GI 8-0873

DR. W. M. EISIN - EISINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670

Valandos pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti: MI 3-0001

Tel. — BE 3-5893
DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akių Ligos

3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-2220

Namų — rezid. — Prospect 8-0081

DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKSA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street

Pirmad., antr., ketvirtadienį, ir penktadienį 10-12 val. ir nuo 6 iki 8 val. vak., šeštadienį 10-12 val. ir nuo 6 iki 8 val. vak.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278

DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street

Val. kasdien 10-12 ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. Trečiadienį ir šeštadienį uždaryta

Visi telefonai 652-1351

DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero

Val. kasdien 10-12 ir 4-7 Trečiadienį, ir šeštadienį, tik susitarus

Tel. ofiso ir buto Olympe 2-4159

DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero

Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadienį, šeštadienį 12 iki 4 val. popiet.

Tel. Reliance 5-1811

DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvius gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street

Val. pirmad., antradienį, ketvirtadienį, ir penktadienį 10-12 val. ir 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Trečiadienį, ir šeštadienį, nuo 10 v. ryto iki 1 v. popiet.

Ofiso telefonai RE 7-1168
Rezid. telefonai — 239-2919

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKŲ IR VAIKŲ LIGŲ
SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 v. ryto iki 3 v. popiet. Trečiadienį, ir šeštadienį, nuo 10 v. ryto iki 1 v. popiet.

Ofiso telefonai RE 7-1168
Rezid. telefonai — 239-2919

DR. NINA KRAUCEL
KRIAUČELIONAITĖ
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS

6132 S. Kedzie Ave.
Tel. WA 5-2670, neatliepus skambinti 471-0225. Valandos pagal susitarimą.

Ofiso HE 4-1515 Rez. PR 6-9801

DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2454 West 71st Street

(71st, ir Campbell Ave. kampas)
Pirmad., antradienį, ketvirtadienį, ir penktadienį 10-12 val. ir nuo 6 iki 8 val. vak. Ketvirtadienį, ir šeštadienį, nuo 9 v. ryto iki 11 val. ryto — tik susitarus.

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai

2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses"

Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
5159 South Damen Avenue

Metafizinio jausmingumo poezija Lietuvoje

Š. m. birželio mėn. Pergalėje buvo atspausdintas Antano Jonyno straipsnis "Žiūrėdamos įsienas" su būdingais tarybiniais patariais ir priekaištais jauniems Lietuvos poetams dėl jų knygiskumo, epigoniškumo, eksperimentavimo, estetizavimo ir kitų nuodėmių. Idomu, kad Tomo Venclovos poezijai (intelektualiausiai ir hermetiškiausiai jaunųjų tarpe) buvo padaryta išimtis. A. Jonynas diplomatiškai patiesino T. Venclovos intelektualumą — "tai labai gilių erudicijos literato ir net mokslininko knygiskumas". Žodžiu, kas vėnėms netinka, T. Venclovai tinka. Ar tik dėl to, kad Tomas, kaip juokais Lietuvoje sakoma, yra gimęs knygų spintoje?

Kaip ten bebūtų su gudrais A. Jonyno samprotavimais, T. Venclova iš tikrųjų nėra eilinis poetas. Jis jau yra davęs lietuvių poezijai svarų literatūrinį indėlį. Išpūdingais vertimais plačiai supažindino poezijos mitytojus su šiuolaikine vakariečių poezija, tarp kitko išversdamas T.S. Elioto "Profruko meilės dainą" ir e-pochinę poemą "Bevis žemė" su visais komentarais, taip pat — iš devyniolikto šimtmečio užmaršties atgaivinto genialaus lenkų poeto C. Norwido poezijos pluoštą. Savo literatūrinė skale T. Venclova, aišku, žymiai praeuogo partinių kritikų akiračius. Kaip kadaise Pasternakas, jis pasidarė literatas par excellence. Tikras europietis.

Tomo Venclovos (gimęs 1937 m. Klaipėdoje) iškilimas remiasi kruopščiu, ilgu darbu ir meile pasaulinei literatūrai. Matyti, jis nėra pasiūvęs išleisti keilios rinkinys, kaip dažnai pasitaiko nūdieniniame Parnase. Šiomet pasirodžiusiam rinkinyje "Kalbos ženklas" spausdinami eilėraščiai, parašyti 1957-1970 metais. Trylikos metų tarpas ir tik 61 puslapis poezijos! Paviršutiniškai žiūrint, nedaug, bet, skaitant rinkinį, pamazda aiškėja T. Venclovos lyrikos turtingumas, keliantis nuostabą. Ne kiekvienas, o kokybės tomelis pasidaro stambus ir patrauklus. Tiesiog nesinori kišti lentynon. Teguli prie gėlių vazos pakartotinai gavinančiai lėktūrai.

Ritmas ir kalba yra T. Venclovos kūrybos angelai. Iš jų glaudaus sugyvenimo gimsta eufonija ir įvairi poetinė gimnastika. To dar nepakaktų, jei poetas neįdėtų emocijos krūvio, jei jis nemokėtų prabilti savitu metafiziniu jausmingumu.

Atimk eilėraščiu emocijų pradą, atimsi jam ir gyvybę. Poetinis mąstymas, kad ir pagrįstas formine logika, senoviskai šnekančiam, labiau taiko į širdį, negu į protą. Geras eilėraštis laukia ne supratimo, bet pritarimo. Ne įsigilino, bet įsijautimo. Ne bendradarbiavimo, bet nuosirdios draugystės.

Taip žodinio tankmės suaugina daiktų likimus ir paklydę balsai iš pasaulio parėina į mus. Nebijok atsigrežti atgal: aš jau irgi jaučiu. Kaip didžiulis alavimas gula ant mūsų pečių (8 psl.).

Kai šnekama apie T. Venclovos poezijos sumatėtumą ir pabrėžiamą, jog tai yra "griežtos minties, skvarbaus intelekto, asketiško, gryno ir svaraus žodžio poezija" (K. Nastopka, Pergalė, Nr. 8), lyg ir apėinama pati svarbiausia T. Venclovos ly-

PR. VISVYDAS

rikos viršūnė — metafizinis jausmingumas: ramus, hermetiškas, apgaubiantis skaitytoją elegijos vėsa. Skaitant rinkinį, iš tiesų "tyluma padidėja garsu", plinta erdvė, padidėja matomumas.

Rinkinyje geriausi eilėraščiai kaip tik yra tie, kur rami energinė energija rikiuoja vaizdines figūras. Su elegiška išmintimi nuskauba: "Įpusėja para, tyluma padidėja garsu...", sapnais posmais parašytas "Axenos Pontos", "Pasakykite Fortinbrasui", radauskiškoji "Tamanė", eliotiškas "Dialogas žiemai", "Sutema pasitiko šalčiu", "Poeto atminimui, Variančias"...

I T. Venclovos poeziją entuziastiškai reagavo A. Greimas straipsniu "Tomo Venclovos beveik beprasmė poezija" (Metmenys, Nr. 23). Kadangi A. Greimas yra geras kalbos dalykų žinovas, norėjęs trumpai pakomentuoti jo rašinį ir tuo pačiu savaip paanalizuoti T. Venclovos kūrybą.

Turiu prisipažinti, kelis kartus pervaėes A. Greimo straipsnį, vis nepajėgiu suprasti, ką jis nori įrodyti. Vienoje vietoje jis šneka apie kažkokius "palaidus, beryšius, vienas kitam prieštaraujantius vaizdinius", nors vaizdų palaidumo "Kalbos ženkle" taip ir nesuradau. Priešingai, "Kalbos ženkle" įvaizdžius riša eilėraščio rimtis, kurioje glūdi pergyvenimas. Šiuo atžvilgiu K. Nastopka tiksliai pastebėjo T. Venclovos mokėjimą laviruoti tarp konkrečių ir abstrakčių savokų. Tai savotiškas būdas jungti eilėraštyje kūno ir dvasios pradus. T. Venclovos repertuaras nėra atsiktinis. Vyrauja nuosekliai poetinė kūryba — kaupimas, ieškojimas, atranka. Nastopkos žodžiais, "reišinių skaidymas ir gretinimas".

Šiandien mėgstama, rašant apie literatūrą, suabejoti arba tiesiog netikėti samprotavimų tikrumu. Skeptiški kritikai dažnai sužiūga prieš palyginti nekomplikuotą verlibrinę poeziją, kuri kai kada savo miglotomis frazėmis, keistais simboliais, šifrais, užuominomis palaidoja pačią poetinę metaforą. Kritikai, nenorėdami pasirodyti diletanais, pakalba mandriais, standartiniais spėjimais. O kiti tiesiog ironiškai prisipažįsta, jog esą beįėjai gilintis į tokias poetines spekuliacijas.

T. Venclovos poezija nepriklauso miglotai kategorijai. Todėl keista, kai profesoriskai aiškinantis A. Greimas, parašęs ne vieną įžvalgų veikalą ir straipsnį, irgi ima abejoti T. Venclovos poezijos analizės galimybėmis. "Lieka tik vienas būdas: blogesnis, melagingomis metaforomis pagrįsti gerų metaforų teisę į melą — tai viena iš literatūrinės kritikos definicijų". Lyg i neatvykusio paskaitininko vieta per jėgą įstumtas pakaitas, A. Greimas auditorijai beįėjiskai prisipažįsta: "Tokiam bandymui iš anksto lemta nepasisekti".

Kuklumas ir atvirumas priklauso prie gerų žmonių savybių. Taip kalbėdamas, A. Greimas įrodo savo charakterio pliusus. Vis dėlto priekabėsnis skaitytojas su panašiais išsiskinėjimaiis niekad nesutiks. Jis pagalvos: "Jei nesi tikras savo pajėgumų, tai ko lėndi, gadini popierius ir gašini laiką". A. Greimas vis dėlto bando. Kiekvienas skepti-

tiko bandymas rodo, kad jis abejoja tik stiliaus sumetimais, o širdyje inertiškai netiki savo abejonėmis.

Skubiai užvožęs abejonių dangtį, A. Greimas ima ramiai analizuoti gerąsias T. Venclovos poezijos puses ir (tik klausdamas) pastato "Venclovą — Mallarmė pusėje, kaip galutinio modernizmo produkta, išaugusį jau po vadinamojo 'epistemologinio lūžio'". A. Greimo aiškinimai gana įdomūs ir kai kur informatyviai taiklūs, ypač ten, kur analizė sukasi apie T. Venclovos garsinius efektus. Bet čia, tiek ir tolimesniame sintaksės ir turinio santykio dėstyme, A. Greimas nusikalsta skaitytojui — jo negalima suprasti. Argi jis užmiršo, kad "Metmenis" skaito ir eiliniai žmonės, dar niekad neragavę semantikos ir semiotikos medaus. A. Greimo kartinės sąvokos išnyksta lyg pajūrio molo stulpai tirštoje sakinio migloje. O gal, norint išigilinti jo trumpokus komentarus, reikėtų perskaityti visus ligšiolinius semiotikos tomus.

Pavyzdžiui, kad ir tokia paprastame klausiamajame sakinyje, "Kaip įrodyti, kultūrinio realitumo amžiuje, poezijos poetiskumą?" Visa mintis kažkaip pakimba ore. Juk visais laikais gera poezija pati įrodydavo savo poetiskumą.

Nagrinėdamas T. Venclovos metaforinę frazę "O pirštai pavirsta aparčiu", A. Greimas rašo: "Gramatinė struktūra, kuri suspaudžia reikšmę, sakinio veiksnį priartindama prie tikslo atsiėkimo, įgyja naują formalinę prasmę: ji panaikina atstumą tarp rašomojo ir parašyto žodžio, atmesdama visą romantinį kūrybinę ekspresijos ieškojimo procesą, pačią sintaksinę formą, be žodžių pagalbos, paversdama reikšminga". Gal, suskaldžius sakinį į du ar tris vienetus, minčių išryškėtų. Išskaitęs šiaip taip apytikriai suvokių autoriaus mintį. Tačiau apie kokią naują, "formalinę prasmę" šnekama? Kodėl "gramatinė struktūra" minėtoje eilutėje atmeta "visą romantinį kūrybos ekspresijos ieškojimo procesą"? Juk romantikų romantikas W. Wordsworth kartais parašydavo struktūriškai stebinančius sugretinimus, kaip "The Child is father of the Man". Kuo gi eilutė "pirštai pavirsta aparčiu" skiriasi nuo lietuvių raudose vartotos frazės "o tavo širdelė į akmenėlį pavirto", arba nuo Donelaičio "ir putodamas sniegis į nieką pavirto", arba nuo liaudies dainos "oi, sūneli, sūnuželi, ko pavirtai ažuolėliu"? Tokių pavyzdžių galima būtų pateikti tūkstančius. "Pavirtimo" figūra skamba poezijoje ir tautosakoje nuo senų senovės.

Kitame A. Greimo paragrafe susiduriame su informaciniu sakinium: "Epistemologinis lūžis, įgalinęs visą dvidešimtojo amžiaus poeziją, būdingas dar ir kalbos problematikos iškėlimu ir jos visų problemų centre pastatyti". Čia du žodžiai kliūdo aiškumui "lūžis" ir "įgalino". Man neaišku, kas yra tas "lūžis". Taip pat veiksmazodis "įgalino" visai nesiriša pažymimoje sakinio dalyje. Neaišku, ir tiek.

Toliau A. Greimas šneka apie T. Venclovos poezijos "išmėtyto" pasaulio vaizdų laisvą sumą, kaip eilėraštyje: "kiekvienas vaizdinys turi litotės arba greičiau psichoanalizės laisvą asoci-

Viktoras Petravičius. Skulptūra iš Viktoro Petravičiaus galerijos Chicagoje. (Lietuvių foto archyvas)

TRIJŲ EILUČIŲ MINIATJROS

KAZYS BRADŪNAS

VIKTORAS PETRAVIČIUS, medžio raižytojas, tapytojas, skulptorius

Sausulyje įskiepyta širdis, Danguis mėlynė, nutėksta į tamsą, Ir metalėjantis gimtosios žemės luitas.

BRAQUE

Visi daiktai, Kaip žodžiai eilėrašty, Skamba.

TYLA

Tik širdies plakimas Nuo beržo šakelės Nukrėtė sniegą.

PASKUTINIS PARTIZANAS

Dvylika metų girioje, Septynios sekundės mirty Ir visa amžinybė legendoj.

acijų principų nustatymu simptomų funkcijas... Čia pat duodamas pavyzdys iš eilėraščio, primenančio J. Vaičiūnaitės braižą:

vaikystė pavirsta krauju iš alkūnės ar kėlio, sukandžiotom lūpom, karščiu, geltonais vaistų buteliukais; (28 psl.)

Man atrodo, tiek pačiame eilėraštyje, tiek ištraukoje visi įvaizdžiai nėra parinkti pripuolamai. Poetas piešia autobiografinę panoramą — vaikystėje pergyventą skaudų įvykį, ligą. Poetinė tinkla pina iš apčiuopiamų asmenišku realijų:

piūvenos, cirko arkliai, nebrangūs saldainiai, kreidinis mokyklų koridorius šaltis; (28 psl.)

Visa eilėraščio prasmė glūdi poeto praityje, kurią žinant, paaiškėja ir kai kurios metaforinės užuominos.

T. Venclovos asociacijos ateina iš asmeninės patirties ir derinasi prie eilėraščio pagrindinių motyvų. Jos nedarko nei ritmo, nei sintaksės logikos, nei tonacijos, nei atmosferos. Be to, jos turi, H. Radausko žodžiais, "tokių gelmių, kurios su nieku nesiderina". Ju labirintuose ir slypi sklandžios, įtaigos poezijos lo-bis T. Venclova pabrėžia tu "gelmių" reikšmę:

Ir jokia atmintis neįstengia išsemti gelmės (8 psl.)

Ar ne dėl to jis suabejoja savo eilėdaros prasme.

Ir ko bevertas tas klasicizmas, Linksma ir iškilminga mokykla?

Ne vien tik T. Venclova ir savo pašaukimą žiūri su autoironija, abejodamas poezija. J. Aistis yra gana paprastai išreiškęs tradicinį poetų nusivylimą kūrybos galia:

Be tikslo mūs gyvenimas ir eilės (Poezija, 77 psl.)

Daugeliui poetų "nusivylimą" poezijos prasmingumu atsveria meilė estetikai — toji pagrindinė dvasios trauka į meną. Ji nuskaidrina sielos sambrėškus, įjungia juos darnion Meno tarneyon ir tuo pačiu pateisina pačios poezijos egzistavimą. Menas yra nenuilstantis kūrybos palydovas:

Bet lieka vienas liudininkas — menas, Praskaidrinęs viduržiemio naktis. (61 psl.)

I meno prieglobstį yra bėge tūkstančiai poetų, ypač tada, kai jų gyvenimo aplinka užnuodydavo politinės ar socialinės priepaudo tvakais.

T. Venclovos poezijos menas alsuoja jautrumu žodžiui ir elegiškam žmonių tembrui. Valingas ritmas visuomet lyg ir atliepia širdies plakimą. Čia daug

VIKTORO PETRAVIČIAUS DARBŲ GALERIJA CHICAGOJE

Retai, tur būt, pagalvojame, kad meno muziejai, kaip viešoji ir visų lengvai lankoma institucija, kultūros pasaulyje yra palyginti labai senesnis reiškinys. Jie atsirado tik 18 amžiuje. Šiandien dailės muziejai visų kraštų kultūros centruose — didmiesčiuose yra tiesiog būtinybė. Ju netrūksta net gana jaunose Jungtinės Amerikos Valstybėse. Turtingas kraštas galėjo iš viso pasaulio prispirti tiek įvairių epochų meno šedevrų, jog šiandien ne vien Metropolitan meno muziejus New Yorke, ne vien National Gallery Washington ar Art Institute Chicagoje, bet ir mažesnių čionykščių miestų galerijos gali drąsiai lenktyniauti su pačiais turtingiausiais Europos muziejais.

Dailės muziejų netrūksta ir Lietuvoje. Ir juose yra ne vien tik šių laikų ir ne vien lietuvių dailininkų darbų, bet ir pasaulinio garso praeities tapytojų. Jau nekalbant apie Vilniaus ir Kauno valstybinius muziejus, net ir tokiame Telšių muziejuje galime užtikti užsienio pasaulinių šedevrų, sakysim, kad ir Luko Cranach, nuo kurio gimimo šiemet visas pasaulis mini 500 metų sukaktį.

Šiandien kultūros centruose net jau galima rasti muziejų, paskirti išimtinai tik vieno ar kito dailininko darbams. Sakysime, Philadelphiaje yra gražiai įrengtas muziejus vien tik garsaus prancūzų skulptoriaus Rodino darbams. O jau ir mūsų Kaune yra

specialus muziejus, skirtas M.K. Čiurlionio kūrybai. Pgaliau dažnai net to ar kito dailininko gyventuose namuose įrengiami memorialiniai muziejai.

Išvijos sąlygose šioje srityje mes daug kuo pasigirti negalime. Vien dailėi skirtą muziejų — galerijų turime tik vieną — Čiurlionio vardo galeriją Chicagoje. Būtų gražu įrengti Adomo Galdiko muziejų jo namuose New Yorke su Galdiko rinkinių darbų ekspozicija ir su visa gyvyje Galdiko aplinka. Bet tai, tur būt, vien svajonė, kurią realybė gali paversti tik valstybinio masto institucijos arba taigpi menai savo gyvenimą pašventę turtingi mecenatai. O to visko išvijoje nėra.

Net pokalbiuose su atvažiuojais iš Lietuvos tenka išgirsti savotišką "priekaištą", girdi, kodėl galeriją Chicagoje pavadinote Čiurlionio vardu, kai tuo tarpu joje neturite nė vieno Čiurlionio originalo. Tačiau dabar jau galėsime taigpi savotiškai atsikirsti: bet mes turime Viktoro Petravičiaus grafikos, tapybos ir skulptūros galeriją, o jūs Lietuvoje tokios neturite.

Ir tikrovė yra tokia. Viktoras Petravičius ir Ponia šių metų pabaigoj savo namus paverė grafikos, tapybos ir skulptūros galerija. Tam reikalui pertvarkytos viso namo patalpos šiandien reprezentuoja technika ir žanrais labai šakotą Viktoro Petravičiaus kūrybą. Galerijos lanky-

(Nukelta 15 pusl.)

sielvarto ir jam prislopinti reikalingi daugareikšmiai vaizdai. Iš šalies žiūrint, tegu beprasmė, tegu susieta su žaidimu žodžiais, T. Venclovos lyrika, klasicistinės strosos ribose, skaitytojo vaizduotei duoda erdvę ir viliojančią minčių perspektyvą.

Kaip minėta, už kiekvieno T. Venclovos eilėraščio stovi koks nors įvykis, susijęs su asmeniniu pergyvenimu, su gyvenama epocha, arba su pasaulio kultūros tradicijomis. Tai nėra vien tik "ant baltos popieriaus išrašyti brūkneliai ir rutuliukai, kuriuos kiekvienas gali savaip skaityti" (A. Greimas).

Viešpatijoj, kur draugo ranka Niekados nesuskubs į pagalbą, Tuštuma ar aukščiausia jėga Slūdnčia angela — ritmą ir kalbą. (58 psl.)

Aiškiau išsakyti pozicijos ir negalima: poetas nusigėria nuo slegiančios politinės tikrovės ir išsilaisvinimą randa poezijos mene.

Skaitydami Šekspyro "Hamlet" pabaigą, kur visa Danijos karališkoji šeima guli išžudyta ir scenoje pasirodo pergalingas Norvegijos karalius Fortinbrasas, pajuntame mirties ir gyvenimo sugretinimą. Scenoje medraugėlia amžinybės vėsa. Mes drauge su Hamletu draugu Horatio norime pasakyti Fortinbrasui, kas atsitiko. Norime įvykdyti mirstančio Hamleto pageidavimą, kad pasaulis sužinotų apie viską. Panašios nuotaikos įkvėptas, atrodo, ir buvo sukurtas gražiausias T. Venclovos eilėraštis "Pasakykite Fortinbrasui".

Jie atsisakė laiko, balso, gesto, Išvengė netikėto palikimo. Po slenkščiais apgyvendino nelaisvę, Nebeaplanę paskutinio veiksmo, Ir Danijos pasaulyje nėra. (29 psl.)

Paskutiniame rinkinio eilėraštyje "Poeto atminimui. Variančias" paliečiamas rusų literatūros ne mažiau tragiškas epizodas, universaliai išreiškiantis visų persekiojimų ir persekiojamų poetų likimą:

Jo žaukias sustingęs vilkės urvas, Beprotinai, kalėjimas ir purvas, (58 psl.)

Pažįstamas juodasis Peterburgas, Apie kurį kalbėta kitados. (60 psl.)

Mano nuomone, T. Venclova, rašydamas pastarąjį eilėraštį, turėjo minty Osipa Mandelštamą, žuvusį Vladivostoko vergų stovykloje Stalino laikais. Gal aš klystu? Visi ženklai visgi taiko į Mandelštamo likimą, ypač į tuos metus, kai po keltinės Armenijoje Mandelštamas sugrįžo į mylimą Peterburgą ir rado sovietų neapykantą. Pažįstami šaliniai, žurnalai atsakydavo spausdinti eilėraščius; visa atmosfera buvo slegianti:

Tas pats tramvajus, padėvėtas paltas... Ir popierėlių kilstelėta asfaltas. Ir devynioliktojo amžiaus šaltis Užtvenkia stotį. (59 psl.)

Užsiveria. Dešimtmečiai išblėsta, (59 psl.)

Panašų pergyvenimą Mandelštamas išsakė eilėraštyje "Petrapilis", kurio viena frazė "tavo brolis Petrapilis miršta" įamžino rusų revoliucijos charakterį.

Gana teisingai Lietuvos kritikas Vitas Areška pabrėžia T. Venclovos mokėjimą "justi ir išreikšti prieštaravimus laiko, erdvės ir daiktų ryšius su žmogaus egzistencija". (LM, 72.VI.24). Tačiau V. Areška gerokai prašaua, teigdamas, jog T. Venclovai "stinga gyvo istorijos jūtumo." Argi V. Areška iki šio laiko nepatyrė, kad sovietijoje istorijos jūtumo gaires išdėsto partijos mentoriai. Tie rašytojai, kurie bandė savaip pavaizduoti istoriją, pakliuvo į valstybės "žmeižikų" sąrašą, sulaukiami "beprotinamio, kalėjimo ir purvo".

Kas tik turi poetinį įlumą, be vargo išlukstėns "Kalbos ženkle" hermetiškame žodyne ne tik amžinybės ar žmogaus egzistencijos gelmes, ne tik sovietijos trėžtus randus, bet ir tamsumas nuskaidrinantį troškimą išsiveržti iš melo, dainuoti tobulą, teisingą poeziją:

Neprašau nei trumpos užmaršties, Nei mirties, nei kaltės atleidimo, Bet palik pirmąjį gaudimą. Visi almens ir ledinės nakties (58 psl.)

Laiškai mano kritikams (6)

1
Prasidėjus II pasauliniam karui 1939 m. rudenį, autorius vienoje Kauno bažnyčioje girdėjo šitoki „teologinį“ naujojo karo aiškinimą: karas ištikęs Vakarų tautas, nes jos nevykdžiusios Viešpaties įsakymų, jis nepalietęs Lietuvos, nes ji buvusi ištikima Dievui; todėl ji ir likusi rami salelė visuotinio sąmyšio jūroje... Bet štai, po devynių mėnesių sovietų tankai riedėjo šios Viešpaties mylimos tautos keliais bei gatvėmis, o dar po vienerių metų Lietuva buvo karo nusiaubta, vėliau liko paversta kaip pati didžiausia nusidėjėlė, jei karas iš tikro būtų Dievo bausmės išraiška, kaip norėjo anasai pamokslininkas. Tai pavyzdys, kaip pavojinga regėti Dievo reikšmę istorijos įvykiuose, kurių patys Viešpats nėra pasirinkęs savo apsisprendimo erdvę, kaip yra buvę Izraelio atveju.

Atrodo, kad šį pavojingumą jautė ir autoriaus knygos kritikai. Todėl jie pabrėžia istoriją kaip Dievo apsisprendimo plotmę žymiai silpniau, negu gamtą. Tik labai bendrais bruožais jie pastebi, esą „Kristus savo įsikūnijimu yra visatos Dievas ir išganymo istorijos Viešpats, todėl per šias plotmes jis reiškiasi ir dabar“ (A. Baltinis, „Draugas“ 1972.3.11, d. II, p.3). P. Celišius aprašia Dievo reikšmę per istoriją dabar tik žydam: pasak jo, „teologiskai įrodyti negalime, kad Dievas būtų liovėsis reikštis... per istoriją žydam“ (cit. broš. p.6). Tokiu atveju anas žaibiškas Izraelio šešių dienų karas bei laimėjimas 1967 m. turėtų tokios pat prasmės kaip ir Jozuės laimėjimas kovoje su Kanaano karaliais (plg. Joz 11,1-23), o pats Mošė Dayanas būtų toks pat Dievo išrinktasis, kaip ir Jozuė. Mat, visi bendro bei atitraukto pobūdžio teiginiai atskleidžia savo tiesą bei vertę, susidūrę su konkrečiais reiškiniais bei įvykiais.

Jeigu Dievas kalba apskritai per gamtos reiškinius, kaip teigia kritikai, tai jis ką nors žmonijai šia savo kalba ir sako, nes kitai taip pažinti, esą gamta yra nei ir Kristaus reikšmės plotmė, liktų tik tuščias posakis, nepatvirtintas jokių Viešpaties valios nurodymu. Ką tad Dievas yra pasakęs tokiais gamtos reiškiniais, kaip: Vezuvijaus išsiveržimas, sunaikinęs Pompeją; žemės drebėjimai sunaikinę San Francisco, Lissaboną, Tokio ir nusiaubę Peru, Turkiją, Persiją, maro epidemijos, išnaikinusios ištisus Europos gyventojų plotus, tarp jų ir Lietuvos Vakarų žemes? Tas pat ir su istorija. Jei Dievas istorijos plotmėje „reiškiasi ir dabar“, tai ką jis yra apreikęs germanų tautų kilnojimuisi, sugriovusiu vakarinę Romos imperijos dalį; kryžiaus karais, kuriems buvo įsipareigojusi ir Bažnyčia; Bizantijos žlugimui, suteikusių Rusijai mesianinės sąmonės; prancūzų revoliucijai, pagrindusia demokratine sąmone, komunizmo išaugimu, jo laimėjimu Rusijoje ir tebelaiminčiu visame pasaulyje; nacionalizmo sūtautėjimu; dabartinėmis grumtynėmis Azijoje? O jei visais šiais reiškiniais ir įvykiais Dievas nieko žmonijai nėra apreikęs, ar yra tad pagrindo kalbėti apie istoriją bei gamtą kaip Dievo apsisprendimo plotmes? Aiškinantis Dievo apsisprendimą gamtoje ir istorijoje, negalima apsirėžti tik atitrauktais teiginiais, bet reikia pasklaidyti konkrečius gamtos reiškinius bei istorijos įvykius ir parodyti, ką jai Dievas sako. Štai kodėl autorius ir prašytų kritikus tokios sklaidos pateikti, kaip kad ją pateikia Senasis Testamentas, ne atitraukia pamokydamas, bet konkrečiai nurodydamas, kada ir ką Viešpats tuo ar kitu Izraelio istorijos įvykiu yra padaręs.

Tačiau nors kritikai konkrečių

pavyzdžių sklaidos ir vengia, pasitenkindami tik bendrais posakiais, vis dėlto jų pažiūrose i istoriją kaip Viešpaties apsisprendimo plotmę atsiskleidžia keletas minčių, vertų didesnio mūsų dėmesio. Visų pirma tai A. Rubiko samprata, liečianti Izraelio santyki su sava istorija ir, antra, A. Baltinio samprata, liečianti istorijos vienybę apskritai. Šios mintys neturi tiesioginio ryšio su autoriaus knyga. Tačiau jos yra kritiku mum pateiktos kaip teiginiai. Todėl reikia truputį prie jų stabtelėti ir jas panagrinėti, kadangi jos šiandien šmėsčioja ne vienoje teologiškai mąstančioje galvoje.

2

A. Rubikas rašo: „Amerikiečių archeologo G.E. Wrighto nuomone, Izraelio tauta priėjo prie Sendoros Dievo (Jahvės), aiškindamasi savo istoriją. Izraeliui buvę būdinga tai, kad tautos dėmesio centre atsistojo jų pačių istoriniai įvykiai. Juose Izraelis matęs Dievo veikimą. Tai gali pasakoti tuos istorinius įvykius kartu reiškė ir išpažinti savo tikėjimą“ („Draugas“ 1972.6.15, d. II, p. 2). Autoriui neaišku, ar A. Rubikas yra tokios pat pažiūros, kaip ir G.W. Wrightas. Tačiau kadangi jis Wrighto

nis įvykis, paskatinęs Abraomą palikti savo tėvynę ir leisti nežinomybėn (plg. Pr. 12,1-4), ar sąmonės įvaizdis, kilęs iš istoriosofinės refleksijos? Ar tiesioginis Dievo sprendimas padaryti Izraelį išrinktąja tauta pažadino tikėjimą i Dievo veikimą jos istorijoje, ar tikėjimas i Dievo veikimą jos istorijoje sukūrė išrinkimą kaip šio tikėjimo grindžiantąją interpretaciją? Wrightas, o su juo, atrodo, ir Rubikas pasisako už antrą šio klausimo pusę: Izraelio tauta, aiškindamasi savo istoriją, priėjo prie Sendoros su Dievu, vadinasi, prie savo išrinkimo. Ne todėl Izraelis tikęs, kadangi Dievas jo istorijoje objektyviai veikia, bet todėl Dievas jo istorijoje turėjęs veikti, kadangi Izraelis šitai subjektyviai tikęs. Istorinė savos istorijos apžvalga sukūrė mesianinę sąmonę, o mesianinė sąmonė interpretavusi Izraelio istorijos įvykius kaip Dievo žygius.

Mūsų klausimai šios rūšies egzgezei nėra smalsumo, bet paties dalyko reikalui. Nes mes turime Europoje dvi tautas, kurios savą istoriją aiškino taip lygiai, kaip tai Wrightas su Rubiku vaizduoja Izraelio atveju, būtent: rusai ir lenkai.

Priėmę krikštą (988) iš bizantininės Krikščionybės, rusai tuo pačiu buvo įglauti i Rytų Bažnyčią. Bažnytinė Rusijos hierarchija ilgą laiką buvo graikiška: iš 23 Kijevo metropolitų ligi totorių užplūdimo buvo 17 graikų. Taip pat daugybė vienuolių

Lenkų mesianinė sąmonė irgi kilo iš jų istorinės refleksijos. Nepavykus 1832 m. sukilimui, Ad. Mickevičius Drezdene parašė trečiąją „Vėlinių“ dalį, kurioje kun. Petro regėjimas yra ne kas kita kaip poetinė šios refleksijos išraiška. Tiesdamas neįaukią lygiagrete tarp Kristaus kančios ir Lenkijos vargo rusų prispauodoje, Mickevičius pranašauja Lenkijos prisikėlimą kažkokio triveidžio vyro galia: jis būsiąs „laisvės vietininkas“, statysiąs „savo Bažnyčios rūmus“, iškilsiąs „viršum tautų bei karalių“ ir priksiąs tautą, kurios kančiomis bus nuvalytas visos žemės tautos, sujungtos i „tautų tautą“ („Vėlinės“, d. III, scena 5). Beveik po dešimties metų Mickevičius susitiko Paryžiuje (1841) A. Tovianskį, kuriame „atpažino“ aną triveidį Lenkijos gelbėtoją, priėmė jo mesianizmą, jį skelbė iš katedros College de France, netekdamas dėl to slavų literatūros dėstytojo vietos. Lenkų mesianizmas išliko gyvas istorinėje lenkų refleksijoje ligi pat mūsų laikų: W. Lutoslavskis (1883-1954), Vilniaus u-to filosofijos profesorius, jį skelbė, apvilkęs platoniskai filosofine forma.

Šiom dviem tautom taip pat yra būdinga, kad jos savo istorijos įvykiuose matė „Dievo veikimą“ ir kad pasakoti šiuos įvykius jom taip pat reiškė išpažinti savo tikėjimą. Žiūrint tad pačios tautos atžvilgiu (subjektyviai), Izraelio mesianinė sąmonė yra tos pačios prigimties, kaip rusų

Apie Dievą istorijoje

ANTANAS MACEINA

nuomonę cituoja be jokių sąlygų, peršasi išvada, kad Rubikas su Wrightu sutaria. Tačiau tai gali gale ne tiek svarbu. Svarbu pati pažiūra arba tai, kas norima ja pasakyti? Jau anksčiau esame minėję A. Rubiko teiginį, esą visa, kas Senajame Testamente užrašyta iki Abraomo, yra ne istoriniai aprašymai — tegu ir literarinio žanro —, bet Abraomo palikuonių „tikėjimo interpretacija“ (op. cit. p.1). Sakysime: Pradžios knyga kalba apie Nojų ir jo santykius su Dievu arba religiją (Pr. 6,8; 8,20; 9,1-11), vadinama ja sandora (plg. 9,9). A. Rubikas paaiškina mum, ką tai reiškia: „tai buvo ne kokio Nojaus tikėjimas ar religija, o Abraomo ir jo aiinių“ (op. cit. p. 2). Kitaip tariant, jokios Nojaus sendoros su Dievu nėra buvę, nes paties Nojaus nėra buvę, todėl nėra buvę nė jokių Nojaus religijos, vis tiek, kaip ją vadintume. Tik Abraomo palikuonys tikėję esą Viešpats valdo gamtą, todėl prisėmė babiloniečių mitą ir jį atitinkamai perdirbė, sukurdami tvano ir Nojaus sakmę. Sklaidydami savo tikėjimą i Dievo visagalybę bei jo rūstį nuodėmės akivaizdoje, izraelitai pasigelbėję Nojaus sakme.

Šitas A. Rubiko egzgezės pavyzdys meta šviesos ir minėtai Wrighto citatai. Zvelgdamas atgal, Izraelis savo istorijos įvykiuose „matęs Dievo veikimą“; juos pasakodamas, jis išpažinęs „savo tikėjimą“ i šį veikimą ir tuo būdu priėjęs „prie Sendoros Dievo (Jahvės). Kitaip sakant, Izraelio Sandora su Dievu arba Izraelio išrinkimas yra istorinės jo refleksijos padarinys. Tai jo tikėjimo interpretacija. Šitai mano ne tik Wrightas ar Rubikas, bet ir ne vienas naujausių Senojo Testamento aiškintojų. Užtat mes šią egzgetinę srovę ir klausime: ar Izraelio istorijos pradžioje įvykusi Dievo sandora su Abraomu pažadino istorinę Izraelio refleksiją, ar atbulinė refleksija sukūrė sandorą su Dievu? Kas yra Izraelio sandora su Dievu: istori-

bei kunigų buvo graikai. Tiesa, jie mokėsi rusiškai, tačiau jų dvasia bei papročiai buvo bizantiški. Todėl savo metu K. Leontijevas (1831-91) ir teigė, esą Rusija, šisai tautų rezginy, be Bizantijos niekados nebūtų išaugusi i vientisą pasaulį. Tačiau Bizantija suvokė save kaip antrąją Romą: tai buvo oficialus religinis Konstantinopolio pavadinimas, naudojamas visuose patriarchų raštuose. Bet štai, Bizantija žlugo (1453). Kas turėjo perimti jos kaip ortodoksijos (tikro tikėjimo) vaidmenį tolimesnėje istorijoje? Ne kas kita kaip Rusija. Rusija esanti pačios dieviškosios Apvaizdos pašaukta būti tolimesne Dievo karalystės žemėje nešėja ir vykdyti toliau aną Bizantijos sukurtą Bažnyčios bei valstybės „simfoniją“, kurioje valstybė turėjo pamažu virsti Bažnyčia, vadinasi, Dievo karalystės regimybė socialinėje plotmėje.

Šį tolimesnį apvaizdinį Rusijos uždavinį istorijoje kaip tik ir nusakė vienuolis Filotejas (16 š. pradžioje) savo laiškuose (poslania) Maskvos didžiajam kunigaikščiui Vasilijui III, teikdamas Maskvai trečiosios Romos vardą: „Dvi Romos žlugo, tačiau trečioji tebestovi, o ketvirtosios iš visos nebus“, — tai santrauka šio mokslo, tiek žiūrint atgal, tiek žvelgiant priekin. Rusijos valdovas perims krikščionijos globą, jis esąs „tarsi Nojaus arka“, gelbstinti tautas nuo netikėlių antplūdžio. Ši rusiškosios istorijos interpretacija yra „ištiesi istoriosofiniai apmatai“ (V. Zenkovskij) ir sykiu „ateitinė vizija“ (W. Bojko): Rusija įsijungia i Viešpaties išganymo planą kaip turinti ypatingą istorinį uždavinį. Tai sąmonė, kuri istorinėje Rusijos refleksijoje buvo gyva visais laikais, pasilikdama stipri — gal dar net sustiprėjusi — ir tarp rusų emigrantų (plg. A.V. Kartashev, Vozrozdanie sv. Rusi — Šventosios Rusijos sukūrimas, Paris 1956. G. Trubeckoj, Krasnaja Rossija i sviataja Rusj — Raudonoji Rusija ir šventoji Rusia, Paris 1931).

ir lenkų: regėti savo istorijos įvykiuose Dievo veikimą ir dėl to tikėti i ypatingą pašaukimą. Tačiau ar tai padarė šias tautas (rusus ir lenkus) objektyviai Dievo išrinktosiomis? Todėl autoriui ir atrodo, kad Izraelio sendoros su Dievu aiškinimas, atremtas i istorinę refleksiją, serga ta pačia logine klaida, kurią sklaidinė, kalbėdami apie literarinį Šventraščio žanrą (plg. 3-jį laišką). Kiekvienas, kuris yra Dievo išrinktas (Izraelis), aiškinasi savo istoriją kaip Dievo veikimą, bet ne kiekvienas, kuris aiškina savo istoriją kaip Dievo veikimą (rusai, lenkai), yra Dievo išrinktasis. Izraelio istorija prasižada grynai objektyviu Abraomo pašaukimu ir grynai objektyvia sandora su juo, o per jį ir su jo palikuonimis. Šis įvykis ugdė izraelitų mesianinę sąmonę, o ne atvirkščiai. Mūsų tikėjimas Senajai Testamentą yra užtat atremtas ne i tai, kad izraelitai tikėjo, esą jų istorijoje veiks Dievas, bet i tai, kad Dievas iš tikro Izraelio istorijoje veikė. Mes tikime ne izraelitų tikėjimą, bet Dievo žygius Izraelio tikrovėje: magalia Dei. Jei būtų atvirkščiai, kaip tai įtaigoja Wrightas, o su juo ir Rubikas, tuomet Izraelio istorija nieku nesiskirtų nuo rusų ir lenkų istorijos: jos visos būtų sujungtos tuo pačiu tautos tikėjimu i Dievo veikimą bei pašaukimą, neklausiant, ar iš tikro Dievas veikė ir šaukė.

Ši naujoviška Šventraščio samprata turi filosofinį savo užkulį, būtent: pažinimo persvarą ryšium su buvimu. Tai idealizmo persvara ryšium su realizmu arba Hegelio persvara ryšium su šv. Tomu. Kaip R. Bultmanno evangelijų numitinimo teorija grindžia M. Heideggerio egzistencializmas, taip Šventraščio kaip tikėjimo interpretacijos teorija grindžia Hegelio idealizmas. Tai autoriui paaiškėjo vieno ratelio pokalbyje, kur vienas teologas prisipyręs norėjo kitus įtikinti, esą, kol žmogaus žemėje nebuvo, tad nebuvę nė gamtos. Iš sykiu tai visiem atrodė kaip kažkoks

Viktora Petravičiaus galerijos Chicagoj detalė.

(Lietuvių foto archyvas)

nesusipratimas. Paklaustas, kuo jis gi grindžias savo pažiūrą, anas teologas atsakė: „Nes niekas apie gamtos buvimą nežinojo“. Tada staiga autoriui paaiškėjo tokios pažiūros pagrindas. Iš tikro, prieš žmogaus atsiradimą nebuvo gamtos kaip pažinimo objekto, nes nebuvo kam jos pažinti. Gamta prieš žmogų buvo jo kosmologiskai, bet ne gnoseologiskai. Kadangi tačiau Hegelio filosofijoje pažinti ir būti yra tas pat (vad. tapatybės filosofija), todėl šios filosofijos įtakoje pažinimui ir teikiama tiek reikšmės, jog kas nepažįstama, tas ir neegzistuoja,

pamirštant paprastai pridurti: neegzistuoja man kaip pažįstamajam. Tuo dabartinė filosofija mėgina užgrįsti amžinai buvusį plyšį tarp subjekto ir objekto; užgrįsti tuo, kad objektas yra padaromas subjekto mąstymo pasėkme. Tai ne tik žmogaus santykiui su pasauliu, bet ir jo santykiui su Dievu. Ano teologo teiginį, esą gamtos nebuvo, kol žmogaus nebuvo, galima visiškai teisėtai perkelti ir i žmogaus santykį su Dievu: Dievo nebuvo, kol žmogaus nebuvo, nes nebuvo to, kas nepažįstama, tas i jį tikėtų.

earn more... more often

A Standard Federal Certificate Account brings you both the satisfaction of high earnings and the comfort of a safe investment. The interest rate on a 2 year, minimum \$5,000 certificate is 6%, compounded daily. If you accumulate your interest for a full year the annual yield increases to 6.18%. Or you can earn an annual yield of 5.92% if you do not withdraw your interest on \$1,000 or more invested in Standard Federal's one year 5 3/4% certificate. And your principal plus interest are both safe at Standard Federal Savings.

6%
per annum
\$5,000 minimum
2-year maturity

5 3/4%
per annum
\$1,000 minimum
1-year maturity

Interest compounded daily

Receive an interest check automatically monthly, quarterly, or have the interest added to your account quarterly to be compounded for a higher yield. Funds deposited by the 10th earn from the 1st of the month. Deposits received after the 10th of the month earn from the date of receipt.

Assets over \$175,000,000
Reserves over \$15,700,000

STANDARD FEDERAL

Savings and Loan Association of Chicago
4192 Archer Avenue at Sacramento • Chicago, Illinois 60632 • 847-1140
OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Thursday & Friday, 9 a.m. to 8 p.m.
Saturday, 9 a.m. to 12 noon • Wednesday, no business transacted

Apie Dievą istorijoje

((Atkelta iš 4 pusl.))

ir tikėjimo objektas pats savyje beveik netenka reikšmės arba atsiduria antroje vietoje. Pasaulio atveju tai dar gali būti suprantama, Dievo betgi atveju tai darosi neįtikėtina. Pasaulio atžvilgiu dar galima būtų sutikti, kad gamtos prasmė yra būti žmogui. Tačiau kad Dievo prasmė būtų būti žmogui, tai jau savotiškas demonizmas, kuris su Dievo kaip Meilės samprata neturi nieko bendro. Priešingai, Dievo buvimas pavertimas žmogaus tikėjimo padariniu yra Kūrėjo pavertimas kūriniu ir tuo pačiu jo pažeminimas į būtybių rangą. Būti, kuri šaukia ir laiko visas būtybes jų buvimu, pati virsta būtybe ir būna žmogaus tikėjimo malone.

Mes esame įžengę į nuostabią fideizmo tarpą, kai tikėjimas yra viskas, o tikėjimo objektas bei pagrindas yra niekas. Džiūgauname, kad tikime, bet ne klausiamo, ką tikime ir kodėl tikime, kaip anie pamaldūs indai neklausia, ant ko stovi vėžlys, laikas dramblių. Štai kodėl autorius taip įkyriai savus kritikus ir spiria, kad jie atsikreiptų į įvykį šventraštyje ir į tikrovę tikėjime, be kurių šventraštis virsta sakme, o tikėjimas — tuščiu, ką pastebėjo bei pabrėžė jau šv. Povilas (plg. 1 Kor 15,14). Fideizmas, nors jis būtų taikomas ir sielovadiniais motyvais, yra didžiulė tikinčiojo žmogaus apgaulė, nes jis objektyvinę tikrovę paverčia subjektyvine interpretacija. O kai ši interpretacija pasirodo esanti nereikalinga, tuomet dingsta ir tikrovė. Tai pagrindinė fideizmo klaida. Jeigu žmonija galės ateityje tvarkingai bei taiklingai gyventi ir be religijos, kaip tai dabar nuolat skelbiama, tai dar nereikia, kad Dievo nebūtu ir kad todėl žmogaus santykis su Dievu ontologiskai nutruks. Jeigu Dievas yra tikrovė, tai jo kyla žemiška sąranga jo buvimu nesunaikins. O Dievui pasilikus kiekvieno atveju, pasilieka jis ir kaip amžinas Kūrėjas. Koks didžiulis tad nesupratus religiją tapatinti su reikalu žmogui deramai gyventi, vadinas, su jo egzistencijos interpretacija!

3

Vieną iš istorijos teologijos klausimų užklūdo A. Baltinis, rašydamas: "Ne tik iš religinio, bet ir iš filosofinio Dievo supratimo seka, kad Dievas yra istorijos Viešpats ir kad negali būti jokio dvigubo, bet tik vienas istorijos vyksmas. Pgal Dievo Apvaizdą sekulinis (pasaulinis arba profaninis, Mc.) ir istorinis (išganymo istorijos, Mc.) vyksmai taip susiderina, kad abu to paties tikslo siekia. Žmogaus laisva valia negali šio vyksmo sutrukditi, nes išganymo istorijoje visi žmogaus prieštaravimai ir nukrypimai yra Dievo nuo amžinių pramatyti ir apsaicuoti" ("Dragas" 1972.3.11, d. II p.3). Šis teiginys yra ištisa istorijos teologija, ir labai gaila, kad jis Baltinio patangose ligi šiol lieka tik trumpas sakiny, neišvystytas į ištisą studiją. Nes autoriui atrodo, kad, jei išvysčius, gautume tai, kas šmėsčioja Rytų Bažnyčios teologijoje ir kam S. Bulgakovas savo trilogijoje apie dievažmogiškumą yra skyręs ištisą skyrių, būtent: apokatastasis tou pantou — visų apvalymas (plg. Nevada agnca, Paris 1945, p. 561-586). Tai reiškia: visa siekia to paties tikslo ir visa šį tikslą pasiekia; visa susiderina tarp savęs ir su Dievu; visatos vyksmo pabaigoje nebėra nei šventųjų, nei pa-

smertųjų, o tik Dievas "viskas visame"; nebėra nei dangaus, nei pragaro, vadinas, dviejų amžinų būsenų, o tik viena Dievo karalystė.

Vakaru Bažnyčios teologijoje apokatastazės idėja nėra radusi vietos, nes čia anas pradinis dvasių skilimas, patraukęs paskui save ir žmogaus puolimą ir tuo pačiu perskėlęs visą žemės istoriją, yra laikomas nebeužgrindžiamu ir todėl nebenuvalomu. Apokatastazės idėja labai stipriai pabrėžia Viešpaties planą bei tikslą, kuris turįs kiekvieno atveju būti pasiektas, bet per mažą vertina laisvę — dvasių ir žmonių —, kad nugrėžia būtybes nuo Dievo taip, jog tuo kuria antidiaviską būsmą, pasilikantį amžiais ir todėl paneigiantį Dievo plano bei Dievo tikslo vienybę neatšaukiamai. Juk jeigu tikime puolusias dviasias, jeigu pripažįstame galimybę žmogui laisvai apsispręsti prieš Dievą ir šiuo apsisprendimu užantspauduoti amžinąjį savo likimą, tai tuo pačiu metu negalime kalbėti apie visų apvalymą, grįžimą, susiderinimą: mūsų tikėjimo šviesoje apokatastazės idėja netenka pagrindo bei prasmės. Tuo pačiu netenka pagrindo nei teiginys, esą yra "tik vienas istorijos vyksmas" ir esą išganymo (Heilsgeschichte) ir prapulties (Uheilsgeschichte) istorijos susiderina taip, jog abi to paties tikslo siekia. Tiesa, kad Dievas visa yra nuo amžių pramatas. Bet kodėl gi jis negalėjo taip pat pramatyti, jog jo apmestas planas bei tikslas laisvų kūrinių kaip tik bus paneigtas? Kūrinių laisvė savaime jima tiek pripažinima, tiek atmetima. Argi Dievas būtų savo pramatyme tiek neapdairus, jog apsaicuotų tik pripažinimą, o nepastebėtų atmetimo galimybės žmonių atžvilgiu ir jau įvykusios atmetimo tikrovės dvasių atžvilgiu? Argi Kristus, kalbėdamas apie "pasaulio kunigaikštį" bei jo pamerkimą, išmetant jį laukan (plg. Jon 12,31), turėjo galvoje, esą šis jo priešininkas susigrąžės grįž pro užpakalinius Dievo karalystės vartelius ir puolęs apkabins verdamas jo kojas, kaip kadaise Marija Magdalena? Esama didžiulio skirtumo tarp dorinio puolimo, kurio Kristus neikad neatmetė ir iš savo karalystės neišskyrė, ir Dievo neigimo, kurį Kristus griežtai išmeta laukan. Kristaus Evangelijoje nėra jokio vyksmo vienybės, bet kova, pergalė ir amžinas išskyrimas. Mes tikime Kristaus bei Bažnyčios pergalę eschatologinėje plotmėje. Tačiau pergalė dar anaipol nereikia susijungimo.

Šias mintis autorius yra plačiau išdėstęs pastarojoje savo knygoje "Krikščionis pasaulyje". Pasauliško vaidmuo išganymo istorijoje, kuri turėtų pasirodyti ateinančiais metais. Todėl šioje vietoje ryšium su A. Baltinio istorijos teologijai jis tenori tik trumpai pateikti pora gairių, kurios kiek paaiškintų, ar iš tikro esama tik vieno istorijos vyksmo ir ar sakralinė Bažnyčios istorija iš tikro susiderina su profanine pasaulio istorija.

a. Bažnyčios istorijos sąranga yra visiškai kitokia, negu pasaulio istorijos. Bažnyčios istorija turi pradžią (Viešpaties pažadas gelbėti puolusį žmogų), vidurkį (Kristaus įsikūnijimas) ir galą (Kristaus antrasis atėjimas). Visi šie Bažnyčios istorijos pradai nėra atskirti, bet sudaro vieną: Viešpaties pažadas yra įvykęs Kristaus įsikūnijimu, o ateisiantis Kristus jau yra Bažnyčioje ligi pasaulio pabaigos. Bažnyčios istorijos pradžia glūdi jos pabaigoje, ir Bažnyčios istorijos pabaiga yra išreikšta jos pradžioje (prolepsis). Bažnyčios istorijoje todėl nėra nei grynios praeities,

Viktoras Petravičius savo darbų galerijoje, 7241 S. Claremont Ave., Chicago, Ill. 60636. Galeriją galima lankyti sekmadieniais nuo 2 val. popiet iki 6 val. vak.

nei grynios ateities: praeitis gyvena dabartyje, ir ateitis taip jau yra dabartyje. Bažnyčios istorija yra Didžioji Dabartis, apimanči tiek praeitį, tiek ateitį. Prisiminimas (anamnesis) ir laukimas (eschaton) čia susijungia Kristaus buvimu visose Bažnyčios funkcijose. Krikščionis valdo laiką visuose jo matmenyse (dimensijose). Krikščionio laikas kokybiškai skiriasi nuo nekrikščionio ar ateisto laiko. Nors kosmologiškai pasaulio istorija yra taip pat prasidėjusi ir pasibaigianti, tačiau ji neturi nei pradinio taško, nei siekiamojo tikslo: ji eina arba ratu (indiška ir graikiška samprata), kur viskas grįžta atgal, arba gultine linija nežinomybės, iš kurios išnyra vis nauji pavidalai (marksistinė samprata). Pasaulio praeitis lieka užnugaryje, o pasaulio ateitis yra tuščia: ją pripildo tik žmogaus planai, siekiant pora dešimčių metų priekį. Jokio vidurkio, jungiančio praeitį su ateitimi, pasaulio istorija nežino. Nei pradžios, nei galo samonė profaninio laiko neapsprendžia, nes čia pradžia ir galas yra nežinomi ir nelaukiami įvykiai. Pasaulio istorijoje nėra nei prisiminimo, nei laukimo. Todėl profaninės istorijos žmogus nevaldo: greičiau jis pats yra jos valdomas bei nešamas.

b. Bažnyčios ir pasaulio istorijos nėra susiderinusios, bet tik susikibusios. Jos vyksta ne lygiagrečiai, bet skverbiasi viena į kitą, nenustodamos dėl to savito pobūdžio. Tai Kristus yra be galo prasmingai išreikšęs kviečių ir raugiu palyginimu. Kviečiai šalia raugiu: jie net kovoja vieni su kitais už dirvą bei saulės šviesą. Raugės mėgina nustelbti kviečius, o kviečiai mėgina prasiškerbti pro raugiu krūmelius. Ne vienam tad atrodo, esą reik-

tų rauges išrinkti, kad kviečiai nekludomi augtu. Tačiau čia viskas yra taip susipynę, jog, raunant rauges, labai lengva išrauti ir kviečių, tuo sužalojant visą Didžiojo Sėjejo dirvą. Šis betgi susipynimas nepaverčia kviečių raugėmis, o raugiu kviečiais: šie do pradžios pasilieka skirtingi savo prigimtimi. Subjektyviai gali "raugė" atsiversti ir "kvietys" atsiskirti. Tačiau šis palyginimas liečia ne subjektyvų atskiro žmogaus nusistatymą, bet objektyviai paties istorijos sąrangą, kas aiškiai matyti iš Kristaus žodžių, liepiančių palikti kviečius ir rauges augti "iki piūties", o ši piūtis — pasaulio pabaiga" (Mat 13,39).

c. Paskutinis teismas yra Bažnyčios ir pasaulio istorijų galutinis perskyrimas ir įvertinimas. Labai dažnai paskutinis teismas yra suprantamas kaip pakartojimas asmeninio teismo, netekdamas dėl to savo objekto ir net savos prasmės. Iš tikro tačiau paskutinis teismas yra istorijos teismas. Čia A. Baltinis yra teisingas, sakydamas, kad "Dievas yra istorijos Viešpats" (t. p.p.3). Šis tad Viešpats ir lieps išrinkti rauges, suriši jas į pėdelius ir sugdinti (plg. Mt 13,30), tuo išreikšdamas, kad jo karalystėje yra buvę eilė nevertybių, kurios dabar yra išskiriamos ir sunaikinamos, kiek jos yra daiktinės bei neasmeninės. Tačiau tas pats Viešpats atskirs ir asmenis kaip "avis nuo ožių" (Mt 25,32), pasiųsdamas stovinius jo dešinėje ir "nuo pasaulio įkūrimo priręgtą karalystę" (Mt 25,34), o stovinius jo kairėje "į amžinąją ugnį, kuri sukurta velniui ir jo angelam" (Mt 25,41). Jokio suderinimo arba apokatastazės čia neregėti. Čia vyksta tik griežtas perskyrimas to, kas vyksmo eigoje buvo susimaišę. Čia neregėti,

VIKTORO PETRAVIČIAUS GALERIJA CHICAGOJE

((Atkelta iš 3 pusl.))

tojas vienoje vietoje dabar gali lengvai susipažinti ir su ankstesniais, mūsų grafikos raidoje jau klasika virtusiais medžio raizininiais ir su pačia naujausia šio mūsų dailininko kūryba tapybos drobėse ir spalvotose medžio raiziniuose, kuriose ankstesnis tautodailinis Petravičius virsta gyvenimo filosofu. Tikra naujiena yra Petravičius skulptorius. Su dideliu įtampos polėkiu sukurto jo metalėjančios skulptūros rodo žiūrovui ligi šiol dar nepažintą Petravičių, lygiai kūry-

bingą ir niekieno nepakartojama erdvės ir formos magikoj.

Su šia Viktoro Petravičiaus kūrybos visuma dabar gali artimiausiu susipažinti ne vien artimi dailininko bišūliai, bet ir visa lietuviškoji mūsų visuomenė, nes galeriją gali lankyti visi. Jos adresas: 7241 S. Claremont Ave., Chicago, Ill., 60636, telef. 776-3997. Galerijos lankymo valandos sekmadieniais nuo 2 val. popiet iki 6 val. vak. Reikalui esant, paskambinus telefonu, galima ir atskirai susitarti. k. brd.

nepaprastai pavojingas" (Eine Theologie der Zeit Freiburg Br. 1965, p. 212—213).

Taigi jau tik šis vienas istorijos dvejopumas (ambivalentiškumas) padaro ją dviprasme, jei norima ją laikyti Viešpaties apsi-reikimo plotme po Kristaus, nes Kristus, stovėdamas jos vidurkyje, suima visą istoriją į save ir todėl tampa ženklu, "kuriam bus prieštaraujama" (Lk 2,34). O prieštaravime Kristui susiklosto ir kitos istorijos vyksmas. Istorija yra Dievo apsi-reikimo plotmė dabar tik tiek, kiek ji yra Bažnyčios istorija, vadinas, kiek ji Kristui neprieštarauja, bet plečia atperkama jį jo žygį. Kiekviena atveju Kristus yra tasai,

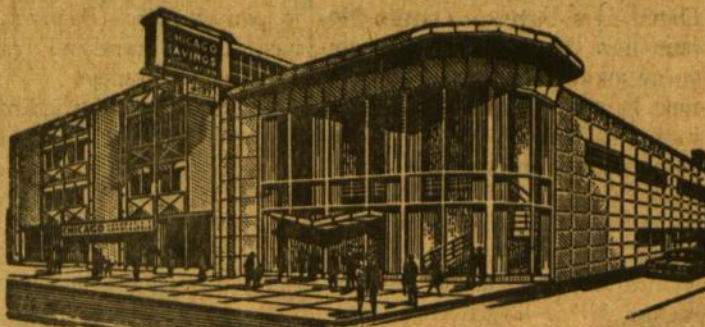
kuris apsprendžia, kur ir kaip Viešpats istorijoje reiškiasi. Būdamas tačiau kita istorija, Bažnyčios istorija nesulieja su pasaulio istorija, yra šiosios priemonės neišsemiamas, kaip biografinėmis priemonėmis nėra išsemiamas Kristus, todėl jos eiga pasilieka pasaulio eiga svertima ir esmėje net nesuvokiama. 'Niekšybės paslaptis' jau veikia. Tapatinti Bažnyčios istoriją su pasaulio istorija reiškia pamiršti anos paslapties buvimą arba neteikti jam didesnės reikšmės, kas teologiškai, kaip sakytą, yra iš tikro be galo pavojinga.

(Bus daugiau)

ANDRULIO sūris yra labiausiai lietuvių mėgiamas. Jis gaminamas jau virš 30 metų iš sveiko pieno ir vartojamas natūralus rauginimas, nevartojant jokių dirbtinų priedų, tai sūrio maistingumas ir jo skonis yra visų pageidaujamas. Reikalaukite krautuvėse tik ANDRULIO natūralaus sūrio, o jeigu nęgaunate, tai telefonuokite:

ST. METRIKIUI, FARM FOOD Co. — TEL. YA 7-8393 arba atsilankykite asmeniškai 1811 West 47th St., Chicago, Illinois

6% PER ANNUM	5 3/4% PER ANNUM	SHORT TERM 5 1/4% PER ANNUM	5% PER ANNUM
ON CERTIFICATES OF \$5,000 OR MORE	ON CERTIFICATES OF \$1,000.00	3 or 6 month term	ON ALL PASSBOOK ACCOUNTS
Two Year Maturity	One Year Maturity	Minimum \$1,000.00	

CHICAGOS TAUPYMO IR SKOLINIMO BENDROVĖ dėl bet kokių jūsų namo gerinimų duoda paskolas iki \$500.00 ir daugiau tinkamomis sąlygomis. O gal Jums yra reikalingi pinigai dėl kitokių reikalų? Ar jei neturite nuosavo namo ir Jums nusibodo mokėti aukštas nuomas, įsigykite nuosavus namus.

DIVIDENDS COMPOUNDED DAILY. PAID QUARTERLY

BET KOKIAIS FINANSINIAIS REIKALAIŠ KREIPKITES Į

Chicago Savings and Loan Assn.

Philomena D. Pakel, President

6245 SO. WESTERN AVE.

TEL. — GR 6-7575

HOURS: Mon. 12 P.M. to 5 P.M., Tues. 9 to 4, Thurs. & Fri. 9 to 5, Sat. 9 to 12:30

NUO GRUODŽIO MĖN. 11 D. IKI KALĖDŲ ATDARA KIEKVIENĄ VAKARĄ.

NORCROSS KASPINELIAI ir DENNISON PREKES DOVANŲ ĮPAKAVIMO POPIERIS • SEALS • TAGS • KREPE POPIERIS SVENTISKAS ĮDEKORAVIMAS STALUI — NAMAMS IR SALĖMS. Puikus pasirinkimas PRAKTIŠKŲ DOVANŲ

KIEKVIENAM, įskaitant vienuolės ir mokytojas. 1970 metų kalendoriai ir užrašams knygos. RUSTCRAFT ir NORCROSS KALĖDINĖS KORTELES.

"Tokia rūšis, kurias Jūs norėtumėt pasiūsti ir gauti." Didelis pasirinkimas kitomis kalbomis. Gražus kortelių rinkinys dėžutėse nuo \$1.00 ir aukščiau.

ODOS ĮSIDRIBINIAI DIENYNAI WHITINGS PUKIOS DOVANOS "STATIONERY". N A U J A I Cross Desk Pen Set Parker Touche Pen ir Parker "45" plunksnaočiai.

MES APTARNAUJAME JAU 48 METUS.

IAMA STATIONERS

"THE SHOP U-NEED"

"THE SHOP U-NEEK"

6305-07 So. Kedzie

Tel. PR 6-9102

Dovanos, Kortelės, Knygos, Rašt. Reikmenys ir Dennison Prekės

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET TEL. — CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS
RADIO IR STEREO APARATŲ. PARDAVIMAS IR TAISYMAS.
SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI.

IR PRAMOGAI, IR LAVINIMUI

Laimos Rastenytės ir Dariaus Lapinsko plokštelė vaikams

I vaikams skirtą knygą ar plokštelę mūsų vis dar linkstama žiūrėti iš aukšto, lyg tai būtų tarsi žemesnio rango kūryba. Vaikų literatūros knygos ar vaikiškos plokštelės muzikinei plokštelei net ir recenzentą sunkiau laikraščiu prisikalbinti, lyg apie tai rašant, būtų ori recenzento karūna numesta nuo galvos. Tuo tarpu ir vaikams skirtoji knyga ar pasakų muzikinė plokštelė gali būti net ir labai išskirtinės vertės. Tų „vaikiškų“ užmojų savo kūryboje nevengė ir labai garsūs vardai, sukurdami tiek muzikoje, tiek literatūroje tiesiog klasiškų amžinųjų vertybių.

Žinoma, netrūksta ir vaikams knygų rašančių ir jiems plokštelės rengiančių tarpe žmonių, kurie blogu savo užmojo rezultatu tiesiog liudija, kaip jie mažai stengiasi arba tiesiog nesugeba, lyg manydami, kad mažajam skaitytojui ar klausytojui galima teikti bet ką ir bet kaip atliktą, kad tik būtų neva šis tas pasakojama, dainuojama ar grojama. Liūdna, kai tokie blogai savo darbų rezultatu tiesiog nevergina mažojo skaitytojo ar klausytojo imlumo, kai negali jo nei sudominti, nei lavinti, o tiesiog iš pat mažens lenkia žmogų prie prastumo.

Todėl ir ima džiaugsmas, kai rankas patenka knyga ar plokštelė, sukurta su dideliu reiklumu, su kūrybingu literato, muziko ir aktorius bendradarbiavimu. Viso to kaip tik netrūksta neseniai išleistoje „Sek pasaką“ plokštelėje, kur tekstą skaito ir dainuoja Laima Rastenytė, o muziką yra parašyta kompozitoriaus Dariaus Lapinsko ir įgauta Stuttgarto simfoninio orkestro Vokietijoje.

Tiek aktorės žodis, tiek kompozitoriaus muzika, plokštelėje pateikta su tokiu apipavidalinimo rūpestingumu, lyg tai būtų ištisos operos reikalas.

Plokštelei pasirinkta dvi mūsų liaudies pasakos ir du mūsų rašytojų žinomieji dalykai. Plokštelė pradeda Vytės Nemunėlio klasiškuoju „Meškiuku Rudnisiuku“. Tai labai išradingas ne tik žodinis, bet ir muzikinis Rudnisiuko sliūpinėjimas, mažajam klausytojui labai vaizdus ir tikras. Pasaka „Karalaitė ir oželis“ vėl visus mikelia tiesiog į surrealistinę senosios mūsų pasakos plotmę, kurioje ir labai dideliu įvykiu užtenka vien aki-mirkos ir jai atvaizduoti tik instrumento trumpo skambtelėjimo. Žodiniu ir muzikiniu taupumu šioje pasakoje pasiekama beveik neįtikėtino efekto. Bene kūrybin-

„Sek pasaką“ plokštelės autoriai su mažuoju jos klausytoju: Laima Rastenytė - Lapinskienė, Darius Lapinskas ir jų sūnus Aras.

Nuotr. J. Pr.

giausiai ir visais atžvilgiais geriausiai plokštelėje apipavidalinta klasiškoji mūsų liaudies pasaka „Devyniabolė“. Ypač dinamiškoje jos pabaigoje kompozitorius suoliuojančiu muzikos ritmu pavyko veiksmai taip įtempti, kad jis klausytojui tiesiog užima kvapą. Stasės Vanagaitės-Petersienės „Laumėje Daumėje“ Laima Rastenytė ypač parodo virtuozinę dainuotinio rečitatyvo apipavidalinimą, kur žodyje ir frazėje skamba taip išieskoti ir taip muzikiniame kontekste atbaigti niuansai, jog mažasis klausytojas jų negali pamiršti ir greit pats ima visa tai imituoti.

Šitaip, iškliausius visą plokštelę, pamatai, kad ji yra ne vien tik paprastos pasakos pasekimas ar akordeonu patirliavimas, bet ir platesnis vaiko skonio lavinimas, tai lyg pirmieji žingsniai į tikrąjį žodžio ir muzikos meno pasaulį, kuriame vaikas turi taipgi augti.

Kai tiek pinigų prieškalėdiniame laikotarpyje išleidžiama menkaverčiams plastikiniams, vaiko estetinio imlumo nelavinantiems žaislams, tai šiai malonumai ir naudai teikiančiai plokštelei turėtų būti pati pirmoji vieta prie mūsų jaunimėlio kalėdinės eglutės.

k. brd.

AUDRONĖ SIMONAITYTĖ DETROITE

ST. SLIZYS

Detroito Neo-Lituanų skyrius aukštinį jubiliejų atšventė lapkričio 25 d. vakarė Lietuvių Namuose su oficialia ir menine programa bei vaišėmis. Skyriaus pirmininkas Arūnas Vaitiekaitis pravedė oficialią programą. Inž. Jonas Gaizutis pasirūpino, kad Detroito meninę programą atliktų neseniai iš Lietuvos atvykę chorvedė-muzikė Audronė Simonaitytė.

Jos pasirinktas repertuaras buvo liaudinių nuotakų kūrinių, kompozitorių perkelti į vertingos muzikos laipsnį su geru akompanimentu. Audronė dainas pradėjo šapagos „Mylėk, lietuvi“, kuri čia natūraliai prasiveržė kaip širdies daina, priversdama visus ne tik klausytis, bet ir susimastyti ir įsitikinti, kad muzikos kilnumas ir grožis ir tikras kūrinių išgyvenimas pasiseka perteikti klausytojams, jeigu muzikos meno jėga yra įsitvirtinusi pas patį menininką interpretatorių. Simonaitytė jau pirmąją dainą išryškino savo muzikalumą ir galią giliai jausti kompozitoriaus sielos kalbą. Dirvinskaitės „Kad galėčiau“ ir Tallat-Kelpšos „Lietus lynojo“ solistės buvo nuspalvintos lietuvišku koloritu ir aiškia ir taisyklinga dikią bei muzikinių garsų artikuliacijos gera technika. Kačanausko „Kad aš našlaitė“ pareikalavo iš solistės balso koordinacijos, nes čia vyko pasikalbėjimas tarp našlaitės ir mirusios motinos. Teko pastebėti balsą generuojančią ir balsą rezonuojančią veiklą, kuri buvo valdoma išlygintai, ir todėl buvo išvengta „lūžių“, kai buvo daromi balso nukrypimai perėjimai. Gera vaidyba ir ekspresija solistei padėjo tembrą formuojančias funkcijas praveisti palaipsniui ir įtikinančiai. Teko užgirsti našlaitės skundą ir motinos guodžiančius žodžius kaip brangų muzikinį momentą, kuris prabėgo greit, bet pasiliko ilgai. Nuotaikingas Vanagaitės „Dobilėlis“ išryškino skirtingą dinamiką ir spalvas, nes čia muzikinė tema augo melodiskai ir pražydo spalvingais žiedais. Daina, greitos slinkties ir persunkta gamtos romantikos, solistei pasisekė, nes tikras išgyvenimas ir panaudojimas gaubiamų ir apjuosiamų muzikinių puošmenų atskleidė dainos tikrą muzikinio grožio tiesą.

Audronė Simonaitytei akomponavo Z. Modestienė, kuri parodė muzikalumą ir lankstumą, nors pianinas buvo labai nepavydėtino gerumo. Taip pat ir visos dainos būtų buvę efektingesnės akustiniu požiūriu, jeigu programa būtų buvusi išpildyta čia pat esančioje scenoje, nes Lietuvių namų salė ir scena turi gerą akustiką ir yra tinkama panašioms ir didesnioms muzikinėms pasirodymams.

Linkėtina Audronė Simonaitytei bresti muzikoje pagal Lietuvoje įsigytą mokslą, nes Audronė yra baigusi Kauno Muzikos mokyklą ir buvusi paskutiniame kurse chorvedybos bei dirigavimo specialybėje Vilniaus Muzikos konservatorijoje. Jau dveji metai, kai Audronė balsą lavina Amerikoje. Lietuviškoji daina tebūna jos gražia gyvenimo dalimi ir tegu klausytojus džiugina, atskleidždama muzikos tikro grožio ir gėrio pasaulį. Norėčiau, kad solistei pasisektų parodyti magišką muzikos jėgą, kuri neleidžia nustoti to, kas žmoguje yra gražiausia ir vertingiausia. Taip pat jauną menininkę noriu paskatinti žengti į neįmatuojamų meno galimybių pasaulį, kuris ir poetiškiausiais žodžiais neišstengiamas apibūdinti, ir tik sielos vidinis jausmas tegali išreikšti muzikos garsais.

Audronė Simonaitytė
Nuotr. J. Gaizutis

Žmonės yra tiek pervargę nuo vis žiauresnės brutalaus gyvenimo, o tuo labiau jo atvaizdavimo ekrane, kad bet koks šviesesnis blykstelėjimas sutinkamas išskėstom rankomis.

Šitaip buvo sutiktas ir spalvotas filmas „The Great Waltz“, parašytas, surežisuotas ir pastatytas Andrew L. Stone. Žiūroviui tikrai palieka teatrali laimėjimo ir patenkimo, netgi nuūnuodami Strauss „Mėlynąjį Dunajų“. Filmą yra muzikinė biografija, pasakojanti Johanno Strausso jauniojo kelią į pasisekimą, įgyjant užsitarnautą „Vienos valso karaliaus“ vardą.

Iš tiesų šio filmo žiūrovas pasijunta pakeltoje nuotaikoje, jau pirma scenai atsidengus. Plikumu, brutalumu, žiaurumu ir įvairių kriminalų iškankintais žmogus čia gali atsikvėpti, stebėdamas gražius (ir autentiškus, nes filmas sukurtas Austrijoje!) Vienos valdus. Fotografijos puikios, Vienos apylinkės nuostabios, muzika nemirštanti ir keltanti nuotaiką. Tačiau pastatymas galėjo būti kur kas stipresnis, ir susilaukta mažiau, negu tikėtasi. „The Great Waltz“ turėjo būti šio sezono MGM „didysis“ pastatymas ir tokiu buvo reklamuojamas.

Turinus lengvas, momentais plūduriuojantis ore, o kartais net ir kvailokas. Jaunasis Strauss (vokiečių aktorius Horst Buchholz) paveržia iš savo tėvo aukštai įvertintą muzikinę reputaciją, „pavagia“ 10-čia metų už save vyresnę moterį nuo turtuolio barono, sukuria keletą operėlių ir, pagaliau, pasiekia, kas filme atvaizduota, patį muziko „dangų“ — didįjį koncertą Bostone 1872 m.

FILMU VAIRUMAI

Johann Strauss ekrane

STASĖ SEMENIENĖ

Filme nepaprastai daug šokių, ypač valsu. Iš dalies tai suprantama, juk ir vaizduojama „valsu karaliaus“ gyvenimas. Jei rodytų boksą, gyvenimą — vyrautų boksas ir pan. Filme yra keletas pernelyg kvailių scenų, kaip pvz., šunukas pavagia pora dešrelių. Ir šis „didysis juokas“ pakartotas net 3 kartus!

Beveik kiekvienoje muzikinėje biografijoje bent trumpam pasirodo to laikotarpio įžymybės. Štai kaip vieną jų maloniai pasitinka jaunasis Strauss „gudrių“ dialogu: „Stebiu ir gerbiu jūsų daugpusiškumą, Offenbachai: operetės, valsai, polkos, kadriilai... kaip to pasiekiate?“

Pagaliau patis Strauss, po beveik pusantro mėnesio įtempto be pertraukos darbo, baigia savo operetę „Die Fledermaus“. Kaip jis ta

savo triumfą sutinka? Atsipūtes tik: „Hju!“

Horst Buchholz — Strauss, rolėje silpnokas ir bespalvis. Prisikėlęs iš artistiška mirusiųjų, jis lieka bespalvis ir blankokas.

Daugiausia buvo tikėtasi ir gal susilaukta iš amerikietės Mary Costa, žinomos, aukštumas — pasiekusios aktorės ir dainininkės Jetty Treffz rolėje. Graži savo porcelianinės lėlės išvaizda, dar labiau žavi švari balsu. Nors šis yra jos pirmasis stambesnis filmas, bet ji — žinoma operiniam pasauliui. Ji yra Metro-

politano ir San Francisco operų dainininkė, o taipgi daugelio koncertų solistė, išpildydama arijas iš „La Traviata“, „Manon“, „Fausto“, „La Bohème“, „Die Fledermaus“ ir „Sevilijos kirpėjo“. Ji iškilo Hollywoodo, pavaduodama susirgusią Elisabeth Schwarzkopf. Didelio publikos entuziazmo susilaukė debiutuodama Anglijoje Smetanos „Parduotoje nuotakoje“. Į ją atkreipė dėmesį Leonard Bernstein, kaip į „gražią blondinę gražiu balsu“, ir pasikvietė gastrolėm po Ameriką su „Candide“. Maestro rado Mary Costą idealią žvaigždės rolėje — Kunigundos (Cunegonda). Ir nuo to karto ji paliko žvaigždę.

Barono rolėje Rossano Brazzi, Strauss (tėvo) — Nigel Patrick, motinos Annos Strauss — Yvonne Mitchell ir kiti mažesnės rolės. Filmas — visai šeimai.

VOKIEČIŲ DRAMOS ANTOLOGIJA

Iš spaudos išėjo vokiečių dramų antologija, apimanti 10 parinktų veikalų iš laikotarpio tarp abiejų pasaulinių karų. Antologijos pavadinimas: „German Drama Between the Wars: An Anthology of Plays“. Redagavo George E. Wellwarth, išleido Dutton leidykla. Kaina 10 dol.

WAGNER & SONS
Typewriters Adding Machines
Checkwriters Parduoda — Taiso
Nuomoma NAUJOJ NAUDOTOS
Virs 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd. — 581-4111

LITUUVIŲ FONDAS primena, kad viena iš pulkiausių Kalėdų dovana yra Lietuvių Fondo išleisti sidabriniai medaliai. Ypač prasminga dovana mūsų jaunimui, vardadienio, gimtadienio ir kitomis progomis. Taip pat medaliai — reikšminga dovana lietuviams bei kitataučiams, norint juos pagerbti — atžymėti už jų naudingus darbus mūsų tautai.

Trijų Lietuvos Prezidentų medalis.
Kaina \$10.00, su reprezentacine dėžute \$12.50.
Pašto išlaidoms pridedama 60 c.

Karaliaus Mindaugo medalis.
Kaina \$12.50, su reprezentacine dėžute \$15.00.
Pašto išlaidoms pridedama 60 c.

Medalių užsakymus siųsti kartu su pinigais:
LITHUANIAN FOUNDATION, 2422 W. Marquette Rd.,
Chicago, Ill., 60629. Čekius rašyti Lietuvių Fondo vardu.

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išplaustyti paveikslų rėmai — pritalkinti paveikslams ir skulptūroms, rėmai — metalu apdėti rėmai.
2400 So. Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258 - 59

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGEJAMS

Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmą ir ketvirtą vakarais iki 9 val.
3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois, 60629
Tel. PProspect 6-8998

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

6%

Mokamas už dviejų mėn. Certificate sąskaitas minimum \$5,000.00.

5%

Naujas ankštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas.

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PĖLNO NUOSIMCIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.
PIRMAD. IR KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v.
ANTRAD. IR PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v.
SEPTAD. 9 v. r. iki 13 v. d. — Trečiad. uždarymas.
VALANDOS

Kultūrinė Kronika

Premija visuomenininkui

Pasaulio Lietuvių katalikų bendrija įsteigia nuolatinę kasmetinę premiją visuomenininkui, kurios mėcenatas ir iniciatorius yra kun. dr. Juozas Prunskis.

Premija skiriama asmeniui, kuris savo visuomeninio veikimo daugiausia pasitarnavo lietuvių ir krikščioniškos kultūros idealų skiepimui ir plėtimui lietuviuose, artimiausiu laikotarpiu siekiant visuomeninę organizacinę veiklos plotmę.

Bus išmokama kasmetinė 500 dol. premija, kurią parūpins kun. dr. J. Prunskis.

Jury komisija premijai skirti sudaryta šio sąstato: prof. dr. J. Meškauskas, red. Ig. Sakalas, Al. Skrupskelienė, kleb. kun. J. Stankevičius, prof. B. Vitkus.

Asmuo, siūlantis kandidatą visuomenininko premijai, stūčia motyvuotą raštą jūry komisijai adresu: Ignas Sakalas, 7356 So. Campbell Ave., Chicago, Ill., 60629, USA.

Nauja religinės muzikos plokštelė

Sekmadienį, gruodžio 3 d. "Tėviškės" Ev. Liuteronų parapijos salėje, Chicagoje, per Moterų draugijos 20 metų sukaktuvės buvo pristatyta neseniai baigta gaminti plokštelė "Pranaše Didis". Joje žymia dalia užima VI. Jakubėno kantata, tuo pat vardu paremta žinoma lietuvių evangelikų liaudies giesmė. Yra tai apie 18 min. trunkas kūrinys mišriam chorui, sopranui, ir baritonui, fortepijonui palydinti. Ši kantata buvo parašyta pernai "Tėviškės" parapijos 20 metų sukaktuvių proga; atlikta parapijos choro per giesmių vakarą kovo mėn. 26 d. kantata padarė klausytojams nemažą įspūdį. Plokštelėje, šalia VI. Jakubėno kantatos, įrašyta giesmių vakaro chorinė programa su Zilcherio, Glucko ir Verdi kūriniams. Atlieka "Tėviškės" parapijos mišrus choras, vedamas J. Lampasčio; solistai: Viktorija Grigelaitytė ir Leonas Grūžas. Plokštelės techniškas ir akustinis apipavidalinimas itin geras. Plokštelę pristatė kun. A. Trakis. Moterų draugijos sukaktuvėms ir plokštelės pristatymui susirinko beveik visa parapija; buvo ir kvietinių svečių; jų tarpe dailininkas Adomas Varas su ponia, Ev. Reformatų Superintendentas kun. St. Neimanas, kompozitorius VI. Jakubėnas ir kiti.

Ką skaito Vokietijoje

Iš parduodamųjų knygų skaičiaus matyti, kad Vakarų Vokietijoje mėgstama skaityti veikalus apie Vokietijos praeitį, apie Ameriką, apie nusikaltimus, politiką. Net 100,000 egzempliorių buvo per nepilnus 12 mėnesių išpirkta 1,200 puslapių turinčios knygos "Wallenstein", kurią parašė istorikas Golo Mann. Veikalas apie 17-to šimtmečio vokiečių generolą, pasižymintį imperialistiniu veržlumu, įtarta išdavyste ir nužudytą. Toliau tarp labiausiai perkamų knygų yra vokiečių archeologo C. W. Ceram parašytas veikalas "Pirmas amerikietis". Taip pat plačiai paplito Dee Brown veikalas "Bury My Heart at Wounded Knee", išverstas į vokiečių kalbą; jame pasakojama, kaip baltieji blogai elgėsi su Amerikos indėnais.

Tarp kitų 10-ties labiausiai perkamų knygų yra aktorės ir dainininkės Hildegarde Knef veikalas "Dovanotasis arklys" — apie Berlyno kentėjimus karo ir pokario metais. Tarp beletristinių veikalų, labiausiai perkamų V. Vokietijoje, yra du vertinami amerikiečių autorių: F. Forsyth

"The Day of the Jackal", apie pasikėsinimą nužudyti De Gaulle, ir A. Hailey "Wheels", apie Detroito auto pramonę.

Įteiktos Nobelio premijos

Svedijos sostinėje Stockholme sosto paveldėtojas Carl Gustav gruodžio 10 d. įteikė Nobelio premijas aštuoniems amerikiečiams, dviem britams ir vokiečiui, rašytojui Heinrich Boell. Kiekvienam įteikė medali, diplomą, ir čekį. Išskilmės dalyvių su kiekvienu laureatu supažindino. Svedijos mokslo akademijos nariai. Siemet kiekviena pilna Nobelio premija siekė 100,000 dolerių. Illinois universiteto prof. J. Bardeen, 64 m., pirmą kartą istorijoje laimėjo antrą Nobelio premiją iš tos pat fizikos srities. Siemet jis premiją dalinosi su Brown universiteto prof. L. N. Cooper ir su Pennsylvanijos univ. prof. J. R. Schrieffer. Siemet jie gavo premiją už teoriją, aiškinančią elektros srovės tekėjimą metalais specialiose aplinkybėse.

Trys kiti amerikiečiai siemet gavo premiją iš chemijos už savo tyrimus enzimų, esančių pagrindinėmis gyvybės medžiagomis. Jų vardai: JAV Sveikatos instituto prof. Ch. B. Anfinsen, Rockefellerio universiteto, New Yorke profesorius S. Moore ir W. Stein. Boell yra pirmas vokiečių rašytojas nuo 1929 m. laimėjęs vėl literatūros premiją. Kiti gavusieji Nobelio premijas: Rockefellerio univ. New Yorke prof. G. M. Edelman, Oxfordo (Anglijoje) univ. prof. R. Porter; abu gavo premiją už darbų medicinos srityje. Ekonomijos Nobelio premiją gavo Harvardo univ. prof. K. Arrow ir Oxfordo univ. prof. J. Hicks.

Dvasinės tarnybos krizė

Kūrybingas teologas Charles E. Curran, JAV katalikų universiteto profesorius ir Georgetowno universiteto biotinių tyrimų mokslininkas, parašė naują veikalą "The Crisis in Priestly Ministry" (išleido Fides, Notre Dame, Ind. 1972 m., 146 psl., kaina 1 dol. 50 ct.).

Analizuodamas dvasininko tarnybos krizę, jis priežastis jis randa apskritai dabarties kultūros krizėje, net ir pačios Bažnyčios pergyvenamoje bei tikėjimo krizėje. Bet jis aukštai vertina krikščionybę ir kunigo tarnybą ir, skatindamas ieškoti joje daugiau kūrybingumo, ragina išvystyti gilesnius dialogus su kitais kunigais, su teologais, su sociologais, su psichologais. Jis primena, kad ligšiolinio dvasiškios dvasinio gyvenimo pagrindai buvo sukurti pagal vienuoliškąjį pavyzdį, o dabarties laikai reikalauja ir čia revizijos, didesnio pritaikymo laiko reikalavimams. Jis skatina kunigus išvystyti gilesnį maldos gyvenimą. Primena, kad dabartyje jiems teks susidurti su žmonėmis, kurie reikalauja klaidingos laisvės — tokios, kuri pati iš esmės yra tik naujo atspalvio vergija. Veikalas bus ypač naudingas paskaityti kunigijai. Pr.

MES TEBEMOKAM

6% už 2 Metų

Certifikatus

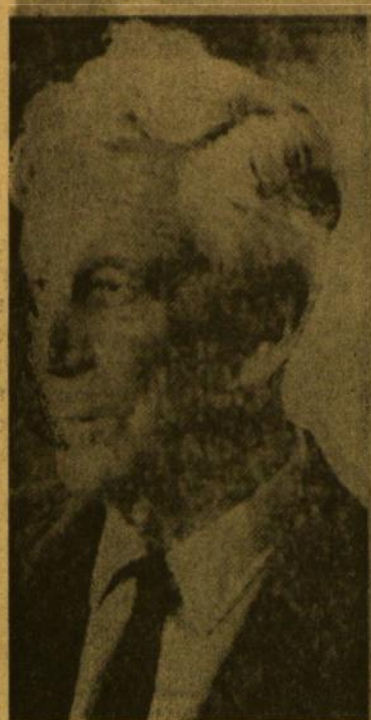
(Minimum \$5,000)

5 1/4% už 1 METŲ CERTIFIKATUS (Minimum \$1,000)

Open Mon. 9-8; Tues. Thurs. Fri. 9-5; Sat. 9-1; Closed Wed.

SAINT ANTHONY SAVINGS

1447 So. 49th Court
Cicero, IL 60650
TEL. — 656-6336
Joseph F. Gribsauskas,
Executive Secretary

Van Doren, žymus amerikiečių poetas, beletristas, literatūros esėistas ir profesorius, miręs gruodžio 10 d. Torringtone, Conn., sulaukęs 78 m. amžiaus. 1940 metais jam buvo paskirta viena iš žymiausių šio krašto literatūros premijų — "Pulitzer Prize" už poezijos knygą "Collected Poems". Van Doren, dėstydamas literatūrą 39 metus Columbia universitete išaugino visą eilę žymių dabarties amerikiečių rašytojų. Jo studentais yra buvę John Berryman, Clifton Fadiman, Thomas Merton, Allen Ginsberg, Jack Kerouac ir kt.

Amerikoj miręs poetas Mačys-Kėkštas

Siemet, gruodžio 15 d., suėjo 70 m. kai mirė JAV poetas, publicistas, visuomenininkas Jonas Mačys-Kėkštas, uolus Petro Armino mokinių Marijampolėje. Jau gimnazijoje su K. Grinumi, susipažinęs su Aušra, redagavo moksleivių laikraštį Priešaušrį. Bendradarbiavo Aušroje, Vieniūbėje Lietuvių, Varpe, Lietuviškame Balse ir k. Talkino knygnešiams.

Nuo rusų pabėgęs į Tilžę, persikėlęs į Bitėnus, rinko ir redagavo Jankaus leidžiamą Saulėteką. Pakviestas redaguoti Vienybės Lietuvių, išvyko į JAV. Redagavo 1901—1902 m. Porą metų pagyvenęs Amerikoje, mirė džiova, teturėdamas 35 m. amžiaus. Rašė nemažai eilėraščių, kurie buvo išleisti 1910 m. "Mačio-Kėkšto eilės".

Laikraštinių kun. J. Petrėnų prisimenant

Jau 15 metų sueina, kai 1957 m. gruodžio 17 d. netekome talentingo laikraštinių kun. Jono Petrėno, biržiečio, baigusio teol.-filos. fakultetą 1935 m., vikaravusio Pa-nevėžy, Anykščiuose, Rokišky, kapelionavusio Linkuvoje, Freiburgo lietuvių kolonijoje, gilinusio studijas Freiburge ir Romoje bei Washingtono kat. universitete. Daug veikė su ateitininkais, skautais, pavarasininkais. Buvo Ateities, Lux Christi redaktorius ir daugelio laikraščių bendradarbis. Suredagavo straipsnių rinkinį Šv. Pijus X.

IS MODELINIŲ NAMŲ BALDAI

30% iki 50% nuolaida

Galima pirkti dalimis ir išmokėtina!

SOUTHWEST FURNITURE CO

6200 S. Western — Tel. GR 6-4421

NAUJI LEIDINIAI

• LIETUVIŲ SKAUCIŲ SESERIJA. Tai 274 psl. liuksusinis leidinys, kur, gausiose nuotraukose ir jas lydinčiame tekste atspindi visa lietuvių skaučių organizacinė veikla nuo 1918 metų Vilniuje iki dabarties jubiliejinių 1968 metų, dargi iliustracijas ir aprašus pratesiant ir 1969 metų žiniomis bei nuotraukomis. Ši kietuose viršeliuose puikiai apipavidalinta leidini parengė redakcinė komisija: Ona Zailskienė (pirm.), Kunigunda Kodatienė, Birutė Kožicėnė, Alė Namikienė, Nina Norienė, Ona Rozniekienė (vyr. redaktorė) ir Sofija Statkienė. Tekstų santraukos ir įrašai anglų kalba — Južės Daužvardienės ir Jorūnės Jonikaitės. Knygos apipavidalinimas — Vandos Alekšienės.

Nors leidinys daro ir taip malonių išpūdį, iliustracijų tiek turinio prasme, bet vis tiek redakcinės komisijos žodyje, be kita ko, kukliai rašoma:

"Knyga LIETUVIŲ SKAUCIŲ SESERIJA toli gražu negali parodyti viso Seserijos gyvenimo ir pastangų, atliktų per penkias dešimtis metų. Trumpuose aprašymuose čia duodama organizacijos atsiradimo ir veiklos svarbesni bruožai tėvynėje ir žinių apie mūsų skautišką vienetų atsikūrimą svetur... Tekstams naudotasi archyvine medžiaga, užrašais ir skautininkų gyvais atsiminimais..."

Šią gražią jubiliejinę knygą — albumą galima įsigyti, rašant ir pinigų siunčiant šiuo adresu: Malvina Jonikienė, 6346 So. Washtenaw Ave., Chicago, Ill., 60629. Leidinio kaina 10 dolerių.

• Juzas Jurginis, ALYTAUS EKONOMIJOS DVARŲ PASTATAI 1649 METAIS. Lietuvos

Mokslų akademijos Istorijos institutas, Vilnius 1972 m. Acta Historica Lituanica VIII. Leidinys 60 psl. Stambieji leidinio skyriai: Įvadas; Kaip kas buvo vadinama; Alytaus dvaras; Alytaus palivarkas; Varanavo palivarkas; Kriokialauko palivarkas; Zuvinoto palivarkas; Dvarelis Alytaus girioj prie Šešupės; Krosnos palivarkas. Alytaus ekonomijos dvarų pastatai medinės statybos evoliucijoje; Paaikšninimai. Reziümė (rusų kalba); Priedas: Alytaus ekonomijos dvaro ir dvarėlių surašymas 1649 metais.

• Albert Unger, DER AUSZUG DER DEUTSCHEN AUS LITAUEN. Verlag F. W. Siebert, Oldenburg, 1971. Leidinyje duodama trumpa vokiečių įsikūrimo Lietuvoje apžvalga nuo seniausių laikų. Ličiamas pirklių ir amatininkų kūrimasis miestuose ir ūkininkų kaimuose. Ilgesniuos aprašymuos ir atsiminimuos vaizduojamas vokiečių krausty-masis iš Lietuvos pirmuoju bolševikmečiu. Leidinyje Lietuvos vokiečiai prarastą savo gimtąjį ar savo tėvų kraštą prisimena labai šiltai, su nuoširdžia meile ir nostalgija. Leidinys iliustruotas nuotraukomis. Knygėlė galima įsigyti, rašant šiuo adresu: Redaktion "Die Raute", 576 Neheim — Huesten, Rathaus, West-Germany.

• Juozas Gaubas, DAINOS IR GIESMĖS. 1972 m. 24 kompozicijos solo, mišriam ir vaikų chorams, bažnytinės giesmės, kurias atrinko ir kai kurioms (vaidi ir kt. dainoms) akompanimentus parašė kompozitorius Bruno Markaitis, SJ; aplanką piešė dail. Marija Biržiškaitė-Zymantienė, mėcenatas — Vytautas Paškauskas. Tuo komp. Juozo Gaubo 10 metų memorialinio rinkinio išleidimu rūpinosi Valė Barmienė, 1311 McColeum St., Los Angeles, California, 90026.

VADOVELIS ZULŲ KALBA

Pietų Afrikoje Maryknoll misionieriai išleido naują tikybės vadovėlį zulų kalba.

Kas tik turi gerą skonį.

viską perka pas Lieponi

LIEPONIS

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI
FURNITURE CENTER, INC.

Marquette Pk., 6211 So. Western — PR 8-5875

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9:00 iki 9:30. Kitom dienom nuo 9:00 iki 6:00 val. vak. Sekmad atdaru 12 v. iki 5 v. popiet.

Phone: 581-4500

REPUBLIC BANK OF CHICAGO

6501 South Pulaski Road — Chicago, Ill. 60629

All types of Loans — Ample Free Parking Adjacent to Bank — Light as Day Night Depository — Postage Free — Bank Balance

Drive - In: Mon., Tues. and Thurs. 8:30 to 4:00

Wednesday 8:30 to 1:00 — Friday 8:30 to 8:00

Saturday 8:30 to 12

Lobby: Mon., Tues., Thurs., Fri. 9:00 to 3:00

Friday Evening 8:00 to 8:00

Saturday 9:00 to 12 — Wednesday Lobby Closed

— Drive - In only

F. D. I. C.

A Full Service Bank

Laidotuvių Direktorai
MAŽEIK & EVANS
6845 SO. WESTERN AVE.
TRYS MODERNIŠKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS
MAŽINOMS VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8691

PETKUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
— TĖVAS IR SŪNUS —
TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS
2533 West 71st St. Tel. GROvehill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero TOWNhall 3-2108-09
AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

EUDEIKIS
DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktorai
Trys Moderniškos Kopylčios:
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas YArds 7-1741-2

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai
STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNOS
2314 W. 23rd PLACE Tel. VILginia 7-6672
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
11028 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410

PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-39

VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLYmple 2-1003

TRADICINĖ DAILES PARODA ČIURLONIO GALERIJOJE

Ir šiais metais Vasario 16-tos dienos proga Čiurlonio Galerijoje ruošia tradicinę dailės parodą. Joje dalyvaui yra kviečiami visi laisvajame pasaulyje gyvenę profesionalai lietuviai dailininkai.

Šios parodos metu įvyks ir naujųjų Galerijos patalpų iškilmingas atidarymas.

Šiam reikšmingam lietuviškojo meno įvykiui atžymėti Lietuvos Fondas paskyrė tūkstančio dolerių premiją geriausiam šioje parodoje meno kūriniui. Jis bus atrinktas autoritetingos jūry komisijos ir skirtas lietuvių dailininkų teikiamų darbų fondui laisvai ir nepriklausomai Lietuvai.

Yra numatomos ir kitos premijos šioje parodoje dalyvaujančių lietuvių dailininkų darbams

Dailininkai, suinteresuoti dalyvavimu šioje parodoje, užpildo žemiau paruoštą atkarpą ir ją įsiunčia iki 1973 m. sausio mėn. 10 d. Čiurlonio Galerijos direktorei dail. Vandai Balukienėi šiuo adresu:

1836 West 93rd St., Chicago, Illinois, 60620. Tel. 239-4683

Siunčiama ne daugiau 2 darbų, kurie pristatomi Čiurlonio Galerijon: 5620 So. Claremont Ave., Chicago, Illinois 60636

ne vėliau 1973 m. sausio mėn. 20 d. Kitoje kūrinių pusėje pažymima dailininko pavardė, kūrinių pavadinimas, technika ir kaina (jei parduodamas). Prisiunčiant dalyvavimo atkarpą, pagelaujama įdėti kūrinių juoda-balta nuotraukas, kurios galėtų būti naudojamos parodos kataloge arba spaudoje. Dalyvaujantieji parodoje prisiunčia \$3.00 registracijos mokestį.

Dalyvaušiu Čiurlonio Galerijos ruošiamoje parodoje 1973 m. vasario mėn. 16-25 d. d. sekantais kūriniais: Dailininko vardas ir pavardė:

Adresas:

Telefonas:

Kūrinio pavadinimas:

Technika:

Kaina:

Siunčiu

nuotraukas

Prisiųsti šias žinias ne vėliau 1973 m. sausio mėn. 10 d.

GERIAUSIA ŠVENGIŲ DOVANA TAI KNYGA — AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBA

Autorius LEONARDAS SIMUTIS

Veikalas, kuriame pavaizduota tūkstančiai veikėjų ir veidų tekste bei iliustracijose, aprašyti Amerikos lietuvių rūpesčiai savo tėvų kraštui Amerikos ir tarptautinių įvykių fone. Skaitydamas rasi save, savo brolį, tėvą, dėdę, kaimyną ar Sibire kėnciančio brolio ar sesers lietuvių balsą. Užsakyk ar užsisakyk šią švenčių progą.

Knyga gaunama DRAUGE, pas ALT skyrų valdybas arba ALT Centro Istaigoje, 2606 W. 63 St., Chicago, Ill. 60629. Tel. 778-6900. Kaina \$10.00

Pianistės Aldonos Dvarionaitės koncertas Chicagoje

Aldona Dvarionaitė yra dukė neseniai Lietuvoje mirusio Balio Dvariono, nepriklausomybės laikais žinomo pianisto ir dirigento, o po 1944 m. iškilusio ir į pirmąjį kompozitorius. Solistės motina, Aldona Smilgaitė, yra fortepijono klasės docentė Vilniaus konservatorijoje. Šioje muzikos pilnoje aplinkoje abu vaikai išėjo į muzikus: brolis Jurgis Dvarionas yra gabus smuikininkas Aldonos išsilavinimo kelias buvo: Vilniaus konservatorija, vėliau aspirantūra Maskvoje pas žinomą pedagogą prof. Neuhaus (Neigauz—Rusijos vokietis). Nuo 1967 m. Aldona, ištekėjusi už lenko, pastoviai gyvena Lenkijoje. Ji pasidarė žinoma, kaip „pianistka litewska Aldona Dvarionaitė“, pasilaikiusi savo pavardę su mergautine galūne tiek scenoje, tiek gyvenime. Jos koncertus po Lenkiją organizuoja Varšuvos Filharmonija; ji yra daug koncertavusi Sovietų Sąjungoje, Pabaltijų, be to Vokietijoje ir Bulgarijoje.

Aldona Dvarionaitė yra pianistė pilna to žodžio prasme, su virtuozine technika, kūrinių supratimu, sceninė rutina. Jos pateikti programai toli nukrypo nuo įprasto šablono: klasikais romantikai, naujesnė muzika, o gale programos — kažkas virtuoziškas efektingas; jos programą pavadintume „egzotiškai specialia“. Ji buvo pradėta gražiai parinktais keturiais M. K. Čiurlionio preliudais; toliau sekė VI. Jakubėno „Legenda“ — neilgas, Rygoje bestudijuojant, 1926 m. parašytas kūriny, vėliau išleistas Universal Edition Vienoje. Įspūdingai vienalyčių etudu E. moll (E sharp minor) ir dviem trumpesniais etudais buvo atstovaujami du žymūs vakarietiškos krypties rusų pianistai — kompozitoriai: S. Rachmaninovas ir A. Skriabinas. Iš Fr. Chopino kūrybos girdėjome polonezą Fisk moll (E sharp minor), kuris praskambėjo didele jėga ir puikia technika, kiek mažiau atskleidžiant neįaukštesnį vizionarinę šio kūrinių pusę. Nokturnas Des Dur (D flat major) parodė solistės sugebėjimus perteikti intymią, poetinę nuotaiką. Pirmoji dalis buvo baigta monumentaliai virtuoziskais, nors grynai muzikalia ne tiek įdomiais, Fr. Liszto „Mažieji“ ir „Rapsodija Nr. 8“, kurie davė progos pianistei parodyti techniškus, tikrai aukštus sugebėjimus.

Koncerto pirmoji dalis su tik k. minėta programa pristatė mum Aldoną Dvarionaitę kaip pianistę, priklausančią labiau prie Ryto Europos romantinės atmosferos. Jos užgavimas, yra stiprus sakykume — vyriškas. Ji vartojo daug pedalo: atliekami dalykai didžia dalimi to reikalavo; vi dėlto, sakykume, pedalo gal buvo per daug, ypač traktuojant vienodą būdą; čia norėtusi daugiau diferenciacijos. Rachmaninovas ir Liszto kūriniuose buvo daug „forte“ pagal veikalo pobūdį; čia irgi būtų galima dažniau prisiminti „crescendo“, pradėti „piano“, o ne iš „Forte“, tuo padidinant dinaminį įvairumą.

Antroji dalis, pašvęsta išimtinai Balio Dvariono kūrybai, atnešė nelauktai malonių išpūdžių. B. Dvarionas nepriklausomai Lietuvoje „nefigūravo“ kaip kompozitorius, nors ir buvo sukuręs baletą „Piršlybos“, ilgaiėjusį Valstybiniame teatre, kuriame vykusiai buvo pavadoti šokių ritmams liaudiški sutartiniai motyvai. Pokarinis B. Dvariono iškilimas buvo surištas, su prantama, su realiais jo sugebėjimais, bet daug čia reikšė, ta-

VLADAS JAKUBENAS

čiau ir laiminga konjunktūra, jam 1948 m. laimėjus Stalino premiją už smuiko koncertą. Šis tikrai pavykęs kūriny buvo plačiai išpopuliarintas po visą Sovietų imperiją; buvo išleistas ir net įrašytas į privalomųjų tarybinių koncertų skaičių, kurių pažinimas yra privalomas šio instrumento absolventams. Kiti plokštelėse girdėti B. Dvariono orkestriniai kūrinių neprilygo smuiko koncertui.

Visa fortepijono rečitalio dalis vien iš B. Dvariono kūrybos kėlė abejonių dėl pakankamo įdomumo. Pasirodo, abejojimas nepasitvirtino. Gavome pažinti kitą Dvarioną: kaip autorių trumpų, į suitas sujungtų, charakteringų kūrinių, platesnei publikai prieinamų savo romantiškai impresionistišku stilium su gražiai pavartota, santūriai pažangia harmonija ir su puikiu fortepijono technikos ir spalvų pažinimu. Tie kūrinių laimi tuo, kad yra kuklūs, nepretenduoja į kažką ypatingo, bet duoda daugiau, negu užsibrėžta, pateikdami aiškų, programoje numatytą vaizdą ar įspūdį. Pateikimo būdas yra itin simpatingas, lyg nuoširdumo mišinys su giedria ironija. Pasi-taiką panašumai į Chopiną, R. Schumanną ar Debussy, iš to taško žiūrint, kaip nebetrukdė. Koncerte pirmiausia užgirdome „Vaikų siuitą“; yra tai iš tikrų siuita apie vaikus, taip kaip jų pasaulį įsivaizduoja suaugusieji (pvz. R. Schumanno „Kinderszenen“); jį sudarė nuoširdūs, kuklesnio techniško apdaro, bet rafinuotos nuotaikos kūrinių. „Žiemos eskizai“ pateikė kiek stambesnius vaizduokius, kurie ir

Aldona Dvarionaitė

i sudaro jaukią atmosferą ir gan pčiuopiamai vaizduoja pasiim-ąją temą. Yra tai: Pirmosios naigės, Su rogutėmis nuo kalniuo, Apsnigtas miškas, Senis be-megenis, Apmastymai, Čiuožinas, Paukšteliai žiema, Nauji netai. Ir čia neišvengta „panaukiami į kitus“, bet vaizdeliai pa-eikiami skoningai, be perdotos „Tonmalerei“, išeinant daugiau iš sudaromo išpūdžio taško. „Al-bumas jaunimui“ eina tokiais pat keliais, bet kiek mažiau įti-kina: pagal albumo paskirtį, kūrinių liai yra kiek per sunkūs ir per rafinuoti, labiau tinka suau-gusiems. Pažymėtina, kad „So-kiai“, kurių girdėjome keletą, su-daro ypač originalią B. Dvario-no kūrybos pusę: šviesiai humo-ristinės nuotaikos, jie vykusiai iš-naudoja liaudiškus, daugiausia sutartinių motyvus.

Pianistė A. Dvarionaitė savo tėvo kūriniuose atskleidė naujas savo asmenybės puses: intymumą, švelnų lyrumą; čia ji buvo arti-mesnė Vakarų dvasiai; toks buvo, be abejo, ir B. Dvarionas.

Iš šios gan specializuotos pro-gramos dar negalime susidaryti pilno vaizdo apie Ald. Dvario-naitės talento apimtį: turėtume išgirsti ją ir klasikuose ar baro-kininkuose. Jos koncertan susi-rinko ne per didžiausias būrelis i taip pat kuklių išmierių Beverly Art Center salę. Bet pianistė iš-klausiusieji, tiek muzikai, tiek muzikos mėgėjai, išsinešė jaukų meniškai užbaigtą ir lietuvišką koncerto įspūdį. Koncertas Chica-goje įvyko gruodžio 9 d. Ji suren-gė Santara - Šviesa.

Socialinė Europos istorija

JAV-se iš spaudos išėjo studi-ja: „A Social and Economic His-tory of Medieval Europe“. Parašė Gerald A. J. Hodgett, išleido Barnes and noble leidykla, kai-na 3 dol. 50 ct.

TRYŠ MILIJONAI UŽ RAFAELIO PAVEIKSLĄ

Vienas iš vertingiausių pasauly-je kūrinių — Rafaelio Madona buvo nupirkta meno mylėtojo, JAV pramonininko Norton Si-mon. Jis sumokėjo už paveikslą 3,000,000 dolerių. JAV-se tėra gal tik koks pustuzinis tikrų Rafaelio kūrinių. Paveikslas išstatomas Princentono universiteto meno muziejuje.

Dabartinės lietuvių kalbos žo-dynas prietarą apibūdina šitaip: „neteisinga, niekuo nepagrįsta, tapusi įprastine pažiūra i ka-nors“. Nepagrįstą įprastinių pa-žiūrų būna įvairiose žinijos srity-se. Įprastinės pažiūros, kad ir autoritetų skelbiamos, su laiku pasidaro neteisingos, kai mokslo pažanga pateikia naujų faktų bei naujų aiškinimų. Sakysime, Ptolo-mėjaus geocentrinė sistema kadaise buvo įprastinė ir teisinga, bet nuo Koperniko ir Galilėjaus laikų ji pasidarė neteisinga. Jeigu kas šiandien jos laikytųsi, tai bū-tų tik prietarų skelbėjas. Taip yra ir kalbos srityje. Kokia nors pažiūra galioja, kol atsiranda naujų faktų bei naujų aiškinimų, parodančių senos pažiūros nepa-grįstumą. Tada tokia sena pa-žiūra tampa prietaru, t. y. prita-rimu įprastinei, bet nepagrįstai pažiūrai.

Prieš 50 metų, pavyzdžiui, Jablonskis skelbė taisyklę, kad prie-veiksmiai su galūne -iniai raštų kalboje nevartotini, nes liaudies kalboje jie reti, nėra įprastiniai. Galima ir sutikti, kad tuo me-tu, kai Jablonskis literatūrinį kal-bą formavo pagal liaudinės kal-bos modelį, toji taisyklė daugiau ar mažiau galiojo. Tačiau vėliau ne tik literatū, bet ir kalbininkų įsitikinta, kad bendrinė kalba ne-gali būti formuojama vien liau-dies kalbos pavyzdžiais, kad bendrinės kalbos kriterijus yra dabartinė jos vartoseną, t. y. visu žmonių, visų sluoksnių vartose-na. Šiandien taip pat visiems ži-nomas dalykas, kad bendrinė kalboj gali atsirasti tokių faktų, reiškinų, polinkių, kurių liau-dies kalboj nėra ar tėra tik užuo-mazgoj. Pavyzdžiui tam kaip tik gerai tinka minėti prieveiksmiai su galūne -iniai. Liaudies kalboj jų nedaug, o literatūrinėje kalboj jie gana dažni ir populiariūs, ir dėl to senoji Jablonskio taisyklė nebegalioja, ji tapo prietaru.

Šiandien klekviename *Draugo* kultūrinio priedo numeryje ga-

Praetinės romantika šiandieninėje Chicagoje

Nuotrauka Aldonos Zallskaitės

Prietaurai kalbos praktikoje

L. DAMBRIONAS

lima rasti tokių posakių, kaip *esminiai* racionalistiniai (K. Bra-dūnas), *natūralistiniai* simbolis-mi, *oranžiniai* rudas (K. Zorom-kis) ir pan.

Tokių prietarų yra ir daugiau. Kai kuriuos jų aš esu aprašęs savo straipsny „Visuomenės kova su kalbininkais“ (*Draugas*, 1972.6.3). Visuomenės nepritariajimą kai kurioms senoms kalbininkų pa-žiūroms bendrinės kalbos klausimais aš ir pavadinau visuomenės kova. Tai, žinoma, tėra daugiau pasyvi kova, tam tikra rezisten-cija, priešinimasis seniems prie-tarais. Pr. Skardžius, reaguoda-mas į tą mano straipsnį, parashė dvigubai ilgesnį straipsnį (Kalbi-ninkai ir visuomenė, *Draugas*, 1972.8.5 ir 8.12), tuo būdu pa-rodydamas, kad mano keliamas klausimas vertas didelio dėmesio, kad jis aktualus ir dėl to disku-tuotinas. Turiu betgi prisipažinti, kad ir dvigubai ilgesniam straipsny neradau jokių naujų argumentų seniems prietarams apginti.

Rašant bendrinės kalbos ar bet kuriais klausimais, svarbu du da-lykai — faktai ir logiškas samprotavimas. Kur tų dviejų daly-kų trūksta, raštas bus be naudos. Ir dėl to, kai skaitau mūsų kal-bininkų straipsnius bendrinės kalbos klausimais, visada stebiu, kokiais faktais jie operuoja ir kiek jų samprotavimai yra logiški. Aname savo straipsny kalbėjau daugiau apie faktus, tad jų ne-kartosiu. Šį kartą kreipiu skaity-tojų dėmesį į mano oponentų samprotavimų logiškumą. Minė-tame straipsny Pr. Skardžius ra-šo: „Dabar daugiausia spaudos ir kai kurių raštų kalboje prieveiks-miai su -iniai vartojami visai nesiskaitant su ligšioline varto-sena, net ten, kur iš tikrųjų daug

geriau tinka kitos rūšies prie-veiksmiai, pvz. su -iskai: šis kū-rinys gerai stilistiškai (t. y. pa-gal stilistikos reikalavimus) pa-rašytas; viską reikia teoriškai (t. y. kaip teorija rodo ar reikalau-ja) įrodyti, ir kt.; visais šiais at-vejais vartojant -iniai, pati varto-sena nereikalingai niveliuojama, menkinama [...]. Vien stilisti-niais sumetimais daug geriau vietoj *psichiniai* vartoti *psichiškai*, pvz. *psichiškai nesveikas žmogus*“. Tai ir viskas, ką Pr. Skardžius tuo klausimu pasakė.

Dabar panagrinėkime kai ku-rių jo samprotavimų logiką. Savo straipsny rašiau, kad prie-veiksmiai su -iniai vartojami ma-siškai (arba masiniai) tiek čia, tiek Lietuvoje, kad jų nėra tik ten, kur raštas pereina per kalbininko cenzūrą. Ir P. S. to neneigia, ra-šydamas, kad jie dabar vartojami „Daugiausia spaudos ir kai kurių raštų kalboje“. O vis dėlto jis čia pat teigia, kad tai daro-ma „nesiskaitant su ligšioline vartoseną“. Vadinasi, pats pripa-žįsta, kad yra tokia vartoseną ir čia pat sako, kad nesiskaitoma, nepaisoma vartosenos. Ar berei-kia geresnio prieštaravimo sam-protavime? Bet gal kas pasakys, kad „ligšiolinė vartoseną“ Skar-džiui tėra liaudinė vartoseną, ku-rios jis pataria laikytis? Anaipol. Jis aiškiai pasako, kad bendrinė kalba remiasi dabartine vartose-na: „Iš pradžių buvo daugiau remiamasi liaudies kalba ir žiū-rima liaudinio taisyklingumo, bet dabar bendrinė kalba laiko-ma ne liaudinės kalbos kopija, o savita sistema, kultūros ir civi-lizacijos kalba. Tos kalbos krite-rijas yra dabartinė jos vartose-

na“. Bet jeigu taip, tai kasgi yra prieveiksmiai *duosiniai*, *stilistiniai* ir pn., jei ne dabartinės vartose-nos faktai? Kokia logika galima bendrinės kalbos kriterijum lai-kyti dabartinę vartoseną ir tuo pačiu metu nepripažinti tos var-tosenos faktų? Ir šitokia logika vadovaujama jau keliasdešimt metų. Todėl nenuostabu, kad vi-suomenė, matydama toki aki-vaizdų kalbos mokytojų priešta-ravimą sau patiems, nelabai jų paiso.

Vienintelis lyg ir naujas P. S. argumentas yra anos citatos pa-baigoj, kad esą „vien stilistiniais sumetimais daug geriau vietoj *psichiniai* vartoti *psichiškai*“. Bet kodėl geriau — jokio paaiškinimo. Stilistika, kaip žinome, yra jau estetikos sritis, kurios objek-tas yra grožis. Kodėl tad žodis *psichiškai* gražesnis už *psichiniai*? Pirmiausia, čia galima būtų pa-sakyti, kad grožis yra subjekty-vūs dalykas, dėl kurio nesiginči-jama. Bet ieškant objektyvių ar-gumentų, jų galima rasti kaip tik *psichiniai* naudai. Visi kalbi-ninkai, ir ne vien kalbininkai, ži-no, kad kalbos garsai yra nevie-nodo gražumo. Gražesni, skam-besni yra vadinamieji sonantai *l, m, n, r* ir ne tokie gražūs ir skambūs yra vad. sibilantai *s, z, š, ž*. Todėl ir kalbos, turinčios daugiau sonantinių priebalsių, yra gražesnės už tas, kurios turi daugiau sibilantų. Matuojant šiuo matu, tenka pripažinti, kad *psichiniai* yra skambesnis žodis nei *psichiškai*, nes pirmasis turi galūnę *n* garsą, o pastarasis *š*. Ypač neskambūs žodis, kuris tur kelis „šnypščiančius“ garsus, pvz. *stilistiškai*. Jo skambumas page-rėja, š garsą pakeitus *n* garsu (sti-listiniai). Vadinasi, ir paskutinis

P. S. argumentas, kad *psichiškai* geresnis nei *psichiniai* „vien stilistiniais sumetimais“ irgi atpuo-la, nes, kaip matome, faktinė pa-dėtis yra priešinga. Baigdamas šiuo klausimu kalbėti, Pr. Skar-džius rašo: „Jei kada reikės, ga-lėsiu apie tai pagrindžiau para-šyti“. Tas pažadas man primena girdėtą liaudies anekdotą: susi-tiko kartą senmergėlė, ir dar ne per gražiausia, ubagėlė, davė jam išmaldos ir paprašė pasimels-ti, kad ji ištektų. Ubagelis ap-žvelgė ją nuo galvos ligi kojų, pa-lingavo galvą ir tarė: duok, Dieve, duok, Dieve, ale nežinau, ne-žinau... Jeigu per keliasdešimt metų nuo šio ginčo pradžios nie-ko „pagrindžiau“ neparašyta (net ir atskiroj knygelėj apie tai rašant), tai kažin, ar kada to su-laiksime. Duok, Dieve, ale ne-žinau.

O štai dar vienas pavyzdys, ku-ris rodo loginio samprotavimo trūkumą. Pr. Skardžius teigia, kad geriau sakyti *žemėje*, negu *ant žemės* (poteriuose). Šiuo klausimu esu iš esmės pasisaka-s *Aiduose* (1972, Nr. 4) ir išvadas padaręs tokias, kad posakis *ant žemės* (Viešpaties maldoje) tai-sykingumo yra toks pat taisyk-lingas, kaip ir vietininkas jo vie-toje (*žemėje*), kad vietininkas daugiau yra senosios kalbos for-ma, o prielinksninis posakis ge-riau atitinka dabartinę vartose-ną. Skardžius teigia priešingai — esą vietininkas čia geriau tinka-s. Jis rašo: „Viena, ši vietininko vartoseną, kaip matėme, lengvai gali būti pateisinama gausiais dabartinės kalbos pavyzdžiais“. Logika sako, kad „pateisinama“ nereikia „geresnė“, nes ir kitokia vartoseną gali būti lygiai gerai ar net geriau pateisinama. Vadi-nas, šis pateisinamumo argumen-tas nieko nepasako vietininko naudai. Toliau P. S. rašo: „Ant-ra, senovinėje poterių kalboje ant žemės, kaip ir ant dangaus, gali būti verstinė forma“. Logiš-kai posakis „gali būti“ tiek pat sveria, kaip ir posakis „gali ir ne-būti“. Vadinasi, neįrodyta, kad tai yra verstinė forma. Be to, P. S. čia kalba apie senovinę pote-rių kalbą, taigi jo argumentas ne-galioja dabartinei kalbai. Pana-šūs ir visi kiti jo argumentai, pvz. kad ir toks: „Šis vietininkas (*že-mėje*) yra gūdnas šių dienų fak-tas“. Bet ir posakis *ant žemės* yra gūdnas šių dienų faktas. Tad vien to faktiškumo neužtenka vienam kuriam faktui pripažinti pirmenybę toje maldoje. Čia jau reikia ieškoti kito pagrindo. Vie-tininkui būtų galima pripažinti pirmenybę nebent senovės pag-rindu, o vertinant dabartinės kalbos pagrindu, pirmenybę grei-čiau tenka pripažinti posakiui *ant žemės*.

Jausdamas savo kalbinių argu-mentų ne per didelį svorį, mano oponentas griebiasi kitokių. Savo knygelėje (Ankstyesnė ir dabar-tinė lietuvių bendrinės kalbos vartoseną) jis naudojo autorite-tinį argumentą. Girdi, Jablonskis ir kiti kalbininkai taip sakė, tai kaip tu gali kitaip kalbėti. Kal-bamajame straipsny *Drauge* jis argumentuoja ieško dar vienoje — moralinėje srityje. Čia mano ad-resu jis rašo: „Kaip žinoma, jis yra labai užsispyręs, dažnai sprendžia gana griežtai, apodik-tiškai“. Atseit, Skardžius neuži-spyręs, jam terūpi tiesa, o Damb-riūnas rašas tik taip sau, kad pa-rodytų savo užsispyrimą, kuris, kaip žinoma, nėra didelė dorybė. Toliau jis dar pažymi, kad nesitengęs įtikinėti Dambriūną, o rašęs „visiems tiems, kuriems kalba rūpėte rūpi“. Atseit, Dambriūnai kalba nerūpi. Turiu prisipažinti, kad ne tik lietuvių, bet ir pasaulinė literatūroj man neteko pastebėti rimtą kalbinin-ko nuomonę moralinės srities ar-gumentą — argumentum ad ho-minem. Tačiau tokie argumen-tai, bent man, atrodo patys silp-niausi. Jie paprastai naudojami, kai pritrūksta geresnių.